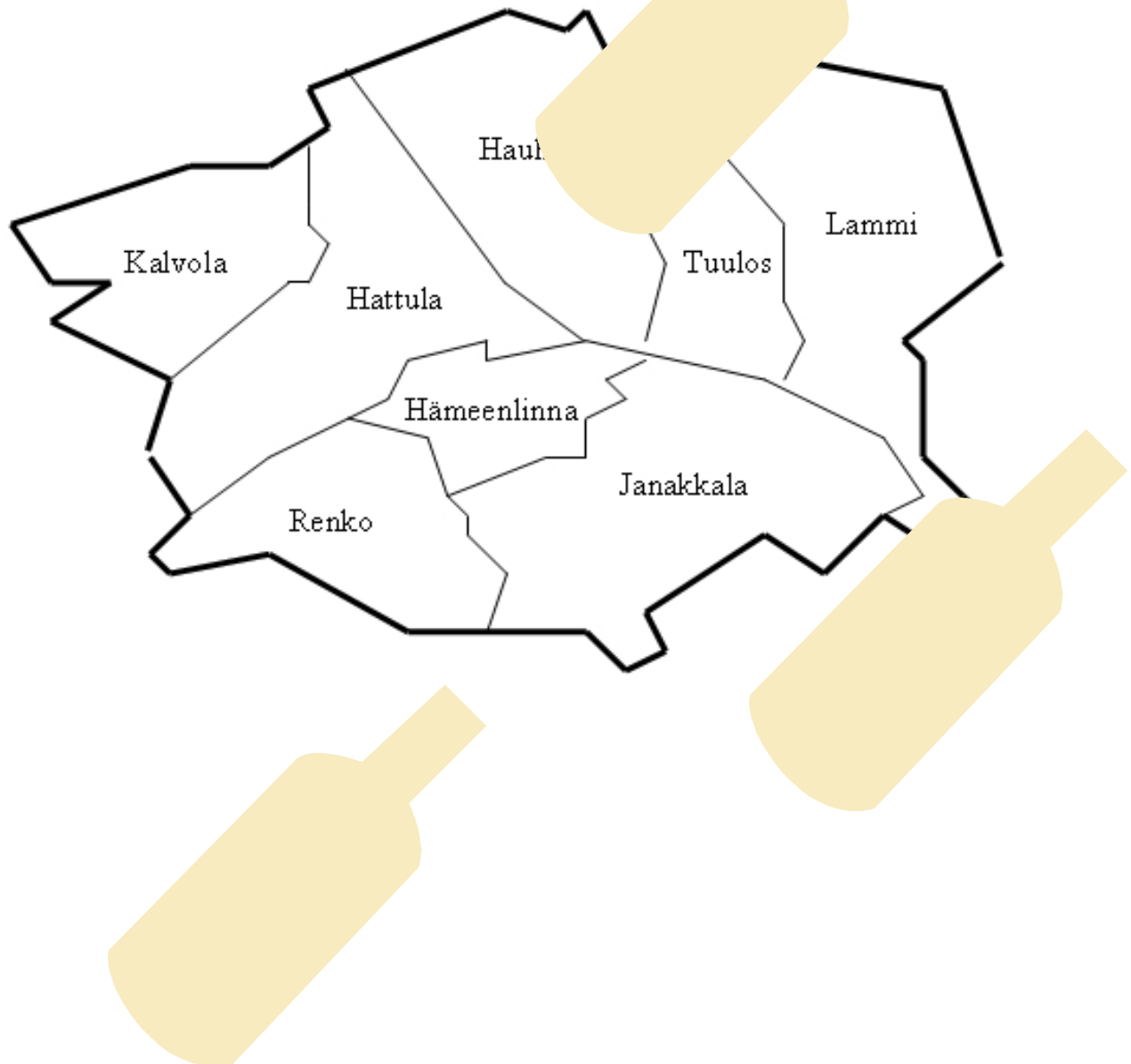

HÄMEENLINNAN SEUTU

Seudullisuus alkoholilupiin -hanke

HANKKEEN LOPPURAPORTTI
Mira Roine 31.7.2008

Raportin sisällysluettelo

1. Johdanto	2
1.1 Hankkeen paikalliset lähtökohdat	3
1.2 Hankkeen tavoitteet.....	3
1.3 Keskeisiä alkoholilain kohtia	4
1.4 Seutukunnassa annettujen lupalausuntojen volyymi.....	5
2. Hankeorganisaatio.....	6
2.1 Hankkeen toteuttajatahot, suunniteltu aikataulu ja kustannukset	6
2.2 Ohjausryhmä	7
2.3 Kuntien lupayhdyshenkilöiden ryhmä	7
2.4. Hankkeen keskeiset yhteistyötahot	8
3. Hankkeen tulokset.....	8
3.1 Toimintamallin luominen.....	8
3.1.1 Viranomaisyhteistyön kehittäminen	8
3.1.2 Yhteistyön kehittäminen alkoholielinkeinon kanssa.....	9
3.1.3 Asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen	10
3.1.4 Hankkeessa kehitetty toimintamalli ja mallin sovellutusmahdollisuudet valtakunnallisesti	12
3.2 Alkoholiaiheisen tiedon yhteen kokoaminen	15
4. Hankkeen arviointi	16
5. Yhteenvedo: Hankkeen aikaansaamat muutokset ja tulevaisuuden kehittämistarpeet.....	16
5.1 Lupaprosessissa mukana olevien toimijoiden yhteistyö	16
5.2 Asukkaiden osallistaminen	17
5.3 Yleistä arviointia jatkosta.....	18
LÄHTEET.....	19
LIITTEET	20

1. Johdanto

Suomalaisten alkoholinkulutus on kasvanut koko 2000-luvun ajan ja erityisesti vuoden 2004 alkoholiveronalennuksen jälkeen. Vuonna 2004 alkoholin kokonaiskulutus lisääntyi Suomessa 10 prosenttia edellisvuodesta ja kasvu jatkui vielä vuoden 2005 alkupuoliskolla. Kulutuksen kasvu koski sekä tilastoitua että tilastoimatonta alkoholia. Alkoholinkulutuksen huippu kohdattiin vuonna 2005 kun alkoholijuomien kokonaiskulutus nousi peräti 10,5 litraan sataprosenttista alkoholia asukasta kohden. Tämän jälkeenkin kulutus on pysytellyt huolestuttavan korkealla tasolla. (Österberg 2005; ks. Taulukko 1 alla.)

<u>Kulutuserä</u>	<u>Vuosi</u>							
	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Alkoholin tilastoitu kulutus	7,7	6,7	7,0	7,3	7,6	7,7	8,2	8,2
Alkoholin tilastoimaton kulutus	1,2	2,1	1,8	1,7	1,7	1,7	2,1	2,3
Alkoholin kokonaiskulutus	8,9	8,8	8,8	9,0	9,3	9,4	10,3	10,5

Taulukko 1. Alkoholin kulutus Suomessa vuosina 1990, 1995 ja 2000–2005.(Österberg 2005)

Vuoden 2004 alkoholiveronalennuksen myötä myös alkoholihaitat ovat lisääntyneet voimakkaasti: vuonna 2006 työikäisten miesten yleisimpinä kuolinsyinä olivat alkoholinkäyttöön liittyvät syyt. Työikäisillä naisillakin alkoholisyöt olivat toiseksi yleisin kuolinsyy. Heti veronalennusta seuranneena vuonna 2005 alkoholikuolemia oli kaiken kaikkiaan yli kolmetuhatta, mikä on kaksisataa kuolemaa enemmän kuin edellisellä vuonna ja yli viisisataa kuolemaa enemmän kuin vuonna 2003. (Mellin et al. 2006; Stakes 2006; 2007; 2008a; 2008b.)

Laillisten päihteiden (alkoholin ja tupakan) käytön kasvun hillitsemiseksi tutkitusti tehokas keino on niiden tarjontaan vaikuttaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi tarjonnan ehtoihin vaikuttamista sekä virallisin että kansalaisvaikuttamisen keinoin. (Ks. esim. Stakes 2008a.)

Alkoholista ja tupakasta puhuttaessa tarjonnan vähentäminen merkitsee

- * ikärajojen ja muiden rajoittavien säännösten säätämistä,
- * valvontaa ja omavalvontaa sekä
- * vapaaehtoisia sopimuksia ja käytäntöjä, joiden avulla näiden päihteiden saatavuutta etenkin nuorten elinympäristöissä halutaan rajoittaa. (Mt.)

Hämeenlinnan seudun kunnat solmivat 14.5.2004 Alkoholiohjelman 2004-2007 kumppanuussopimuksen, jonka keskeisenä tavoitteena oli yhteistyössä toimien ehkäistä ja vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja. Seutukunnan konkreettiset tavoitteet Alkoholiohjelmakaudelle olivat:

1. kehittää alkoholihaittojen ehkäisyä ja hoitoa laaja-alaisena yhteistyönä,
2. päivittää seudun alkoholiasioihin liittyvät strategiat ja toimintasuunnitelmat,
3. luoda seudullinen ehkäisevän työn organisaatio ja toimintamalli,
4. aktivoida yhteistyötahot vastuulliseen toimintaan,
5. tukea kansalaisfoorumien syntymistä ja kehittymistä koko seutukunnalla,
6. vahvistaa aikuisten vastuullisuutta,
7. vaikuttaa nuorten alkoholinkäytön aloitustien nostamiseen,
8. ottaa varhaisen puuttumisen toimintamalli käyttöön koko seutukunnassa,

9. vaikuttaa alkoholin myynnin ja anniskelun lupapolitiikkaan sekä
10. tehostaa asiaan liittyvää tiedotustoimintaa.

Erityisesti seutukunnan Alkoholiohjelmakauden tavoitteisiin 5, 9 ja 10 vastaamiseksi ideoitiin alkoholilupien käsittelyn ja nimenomaan asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien kehittämiseen keskittyvä hanke. Varsinkin kansalaisvaikuttamisen lisääminen nähtiin keskeiseksi hankkeen lähtökohdaksi jo siksi, että alkoholihaitoista aiheutuvat kustannukset jäävät nimenomaan kuntien ja kuntalaisten maksettavaksi. Tästä syystä alkoholipoliittisen päätöksenteon vieminen lähemmäksi kuntalaisia koettiin tärkeäksi hankekauden tavoitteeksi. (Ks. myös STM 2008.)

1.1 Hankkeen paikalliset lähtökohdat

Hämeenlinnan seutukunnassa vuosina 2006-2008 toteutettu Seudullisuus alkoholilupiin –hanke perustuu käytännössä pitkälti valtioneuvoston 7.11.2002 vahvistamaan kokeiluseutusopimukseen ja seutukokeilulakiin, jonka mukaan Seutukeskus Oy Hämeen hallitus on vuodesta 2003 lähtien antanut alkoholiviranomaista sitovan lausuntonsa alueelle perustettavien alkoholin anniskelu- ja vähittäismyyntipaikkojen sijainnin asianmukaisuudesta. Seutukeskus on ostanut käytännön työn toteutuksen Hämeenlinnan a-klinikkatoimelta, jossa lausuntojen koordinoimisesta on vastannut ennen hankkeen alkamista a-klinikkatoimen aluejohtaja. Hankkeen käynnistyttyä lokakuussa 2006 päävastuu lausunnon antamisesta siirtyi hankkeeseen palkatulle koordinaattorille.

Lausuntokokeilu on maanlaajuisesti ainutlaatuinen, sillä vastaavaa ei ole toteutettu muualla kuin Hämeenlinnan seutukunnassa. Alun perin kokeilukauden oli tarkoitus jatkua vuoteen 2012 saakka, mutta sisäasiainministeriön päätöksellä kokeilu päättyneekin etuajassa v. 2009 alusta (arviointia kokeilukauden ennenaikaisesta päättymisestä luvuissa 4 ja 5).

Hanke on lähtökohtaisesti kytköksissä myös seudun rakenteisiin. Koko hankkeen toimintakauden ajan vireillä ollut kunta- ja palvelurakennemuutos onkin monin tavoin näkynyt hanketyössä. Seudullisen toimintamallin luominen kahdeksan kunnan alueelle on ollut haastavaa tilanteessa, jossa kunnissa on käyty jatkuvaa keskustelua kuntaliitoksen puolesta ja vastaan.

1.2 Hankkeen tavoitteet

Hankkeen tavoitteet voidaan tiivistää seuraavasti:

1. **Hankkeen päätavoitteena on lisätä paikallisvaikuttamista alkoholihallinnossa.** Tavoitteeseen liittyen hankkeessa kehitetään seutukunnan alkoholilupa-asioiden käsittelyyn eri viranomaistahot, alkoholielinkeino ja asukkaat mukaan haastava toimintamalli, jonka erityisenä painopisteenä on parantaa tiedonkulun oikea-aikaisuutta eri toimijatahojen kesken. Tarkoituksena on, että toimintamallin kehittämisprosessin myötä seudulla heräisi entistä suurempi kiinnostus ehkäisevän alkoholipoliittikan kysymyksiä kohtaan ja samalla paikallisvaikuttaminen alkoholihallinnossa lisääntyisi.

2. Toissijaisena, kuitenkin päätavoitetta tukevana päämääränä on **koota yhteen eri tahoille muodostuva tietoaaineisto alkoholin vaikutuksista seudulla** ja saattaa kerätty aineisto niin päihdetyön toimijoiden kuin kuntalaistenkin käyttöön.

1.3 Keskeisiä alkoholilain kohtia

Koska hankkeen kehittämistyö on kohdentunut lainsäädännön tarkasti määrittämään prosessiin, alkoholilupien myöntämiseen, voimassa oleva alkoholilaki on luonnollisesti asettanut myös hankkeen toteuttamiselle tiettyjä reunaehtoja. Alkoholilakiin perehtyminen olikin keskeinen osa hankkeen käynnistymisvaiheen työtä. Myös tässä yhteydessä on tarpeen käsitellä joitakin alkoholilain kohtia sen havainnollistamiseksi, millaiset puitteet tämänhetkinen lainsäädäntö asettaa alkoholilupien käsittelyn kehittämistyölle.

Alkoholilain (8.12.1994/1143) 4. luvussa, 21 §:ssä (30.8.2002/764) säädetään alkoholijuomien anniskelusta seuraavaa:

Alkoholijuomien anniskelua saa harjoittaa vain se, jolle lupaviranomainen on myöntänyt anniskeluluvan. Anniskelulupa myönnetään toistaiseksi, määräajaksi tai tilapäisesti. Anniskelulupa on anniskelupaikkakohtainen.

Määräaikaisena anniskelulupa voidaan myöntää silloin, kun anniskelupaikan toiminta on luonteeltaan määräaikaista taikka kun hakijan edellytyksiä tai anniskelutoimintaa on erityinen syy seurata.

Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään yhden vuoden ajaksi.

Tilapäinen anniskelulupa myönnetään tilaisuuksiin ja tapahtumiin enintään yhden kuukauden ajaksi.

Tätä alkoholilain pykälää on hankkeen kehittämistyössä sovellettu niin, että joissakin tapauksissa seutukunnan alkoholiviranomaiselle antamassa lausunnossa on suositeltu luvan myöntämistä aluksi määräaikaiseksi. Ajatuksena on alkoholilakiin nojautuen ollut, että näin anniskelutoiminnan vaikutuksia voidaan seurata ja arvioida määräaikana saatujen kokemusten perusteella. Jos saatujen kokemusten perusteella anniskelutoiminnasta ei ole aiheutunut ympäristölle erityistä haittaa, lupa voidaan jatkossa myöntää toistaiseksi voimassa olevaksi.

Edellä kuvattu käytäntö edellyttää toimivaa yhteistyötä lupanhakijan, alkoholiviranomaisen ja muiden ao. toimijoiden kesken. Erilaisiin tapahtumiin myönnettävien tilapäisten anniskelupien käsittelyn yhteyteen onkin onnistuttu kehittämään yhteistyökäytäntö prosessissa mukana olevien tahojen kesken. Hämeenlinnan seudulla on joukko vuosittaisia tapahtumia, joihin haetaan tilapäinen anniskelulupa. Näiden tapahtumien ympärille on luotu suunnittelu- ja seurantalaverikäytäntö tapahtumasta mahdollisesti aiheutuvien haittojen minimoimiseksi. Yhdessä tapahtumanjärjestäjä, anniskeluluvanhakija, seutu ja eri viranomaistahot (lääninhallituksen alkoholitarkastaja, poliisi, ympäristötoimi ja pelastuslaitos) ovat kokoontuneet hyvissä ajoin ennen tapahtumaa keskustelemaan tulevasta tapahtumasta ja mm. siitä, miten järjestelyitä on kehitetty edellisen vuoden kokemusten perusteella. Vastaavasti pian tapahtuman jälkeen on kokoonnuttu seurantalaveriin, jossa kokemuksia vaihdetaan tuoreeltaan eri tahojen kesken. Käytäntö on osoittautunut erittäin toimivaksi: yhteinen neuvonpito ensinnäkin tehostaa tiedonkulkua: eri toimijoiden näkemykset välittyvät samanaikaisesti kaikille prosessiin osallisille. Toisaalta yhteisessä neuvonpidossa voidaan kaikkein tahojen kokemuksia ja erityisasiantuntemusta hyödyntäen kehittää tapahtuman järjestelyitä entistä toimivampaan suuntaan. Vuosittainen toimivien ja toimimattomaksi osoittautuvien asioiden yhteinen listaaminen auttaa lisäksi huolehtimaan siitä, että hyviksi osoittautuneet käytännöt toteutuvat myös tulevaisissa tapahtumissa.

Alkoholilain saman luvun 21 d §:ssä (30.8.2002/764) säädetään:

Lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos luvan myöntämisen edellytykset muutoin täyttyisivät mutta anniskelupaikan

sijainnin tai muiden erityisten olosuhteiden sekä luvanhaltijan 21 c §:n mukaisesti esittämien suunnitelmien perusteella on ilmeistä, että anniskelua ei voida kohtuudella valvoa.

Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos:

- 1) anniskelulupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tarkoitettujen tai heidän käyttämiensä tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jossa elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin;
- 2) anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria;
- 3) anniskelulupaa haetaan työnantajan työntekijöille järjestämään lounasruokailuun; tai
- 4) anniskelupaikan sijainti on sellainen, että lupaviranomaisella on saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella syytä epäillä, että anniskelutoiminnasta aiheutuu asuinympäristölle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai yhdyskunnan palveluille ja toiminnoille häiriöitä tai muita kielteisiä seurauksia.

Edellä siteerattu pykälä on hankkeen keskeisen tavoitteen, asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien kehittämisen, kannalta tärkeä. Pykälässä todetaan, että anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä, mikäli sijainti on lupaviranomaisten saamien selvitysten perusteella sellainen, että anniskelutoiminnasta oletettavasti aiheutuu häiriöitä. Hankkeen kehittämistyön yhtenä keskeisenä tavoitteena on nimenomaan ollut luoda ja kokeilla uusia tapoja kerätä näitä lupaviranomaisen työn kannalta tärkeitä selvityksiä myös alueen asukkailta. Hankkeessa kehiteltyjä konkreettisia asukkaiden kuulemis- ja osallistamistapoja käsitellään luvussa 3.1.4.

Tässä yhteydessä on käsitelty vain joitakin alkoholilain kohtia anniskelun osalta. On kuitenkin tärkeää huomata, että alkoholilaki kokonaisuudessaan on ollut hankkeen tavoitteiden kannalta tärkeä. Hankkeen kehittämistyöhön on nimittäin keskeisesti kuulunut myös alkoholilain seurannan vahvistaminen paikallisella tasolla. Hankkeen kehittämisprosesseissa on keskusteltu mm. kuntien lupayhdyshenkilöiden vastuusta paikallisen seurannan koordinoijina: on esimerkiksi pyritty vaikuttamaan siihen, että kuntalaisten mahdollisesti jakama 'hiljainen tieto' vaikkapa alkoholin välittämistapauksista tai selvästi päihtyneille anniskelusta välittyisi aina ehdottomasti ja nopeasti alkoholiviranomaisen tietoon.

1.4 Seutukunnassa annettujen lupalausuntojen volyymi

Jotta saataisiin alustava käsitys Hämeenlinnan seutukunnan osallistumisesta alkoholilupien käsittelyyn, tarkastellaan seuraavaksi seutukunnan antamien lausuntojen volyymia ja jakautumista kahtena hankkeen toteuttamisvuotena, vuosina 2006 ja 2007.

Vuoden 2006 aikana Hämeenlinnan seutukunta antoi alkoholiviranomaiselle lausuntoja vireillä olevista alkoholilupahakemuksista seuraavasti:

Lausuntoja yhteensä	67
joista uusia lupia	32
jatkoajkoja	16
tilapäisen luvan uusiminen	9

määräaikaisen luvan uusiminen	2
anniskelualueen muutos/anniskelualueen tilapäinen muutos	5
muu	3

Anniskelun ja vähittäismyynnin suhteen luvat jakautuivat v. 2006 seuraavasti:

Anniskelu (yhteensä A- ja B –luvat, tilapäiset ja määräaikaiset luvat)	60 lupahakemusta
Vähittäismyynti	7 lupahakemusta

Vuoden 2007 kuluessa Hämeenlinnan seutukunta antoi lausuntoja seuraavasti:

Lausuntoja yhteensä	60
joista uusia lupia	35
jatkoaikoja	8
tilapäisen luvan uusiminen	9
määräaikaisen luvan uusiminen	3
anniskelualueen muutos/anniskelualueen tilapäinen muutos	4
muu	1

Anniskelun ja vähittäismyynnin suhteen luvat hakeutuivat v. 2007 seuraavasti:

Anniskelu (yhteensä A- ja B –luvat, tilapäiset ja määräaikaiset luvat)	56 lupahakemusta
Vähittäismyynti	4 lupahakemusta

Edellä esitellyistä jakaumista voidaan havaita erityisesti anniskelulupahakemusten ylivoimainen osuus seutukunnassa käsiteltävistä lupahakemuksista. Suuri osa hakemuksista on myös uusia lupia, koska esimerkiksi omistajanvaihdoksen yhteydessä tehtävät lupahakemukset sijoittuvat tähän kategoriaan.

2. Hankeorganisaatio

2.1 Hankkeen toteuttajatahot, suunniteltu aikataulu ja kustannukset

Hankkeesta on vastannut Seutukeskus Oy Hämeen seutuhallitus, joka on tehnyt seudun kuntien puolesta Hämeenlinnan a-klinikkatoimen kanssa ostopalvelusopimuksen hanketyön toteuttamisesta. Hämeenlinnan a-klinikkatoimi vastaa myös Hämeenlinnan ehkäisevän päihdetyön toteuttamisesta, sillä Hämeenlinnan kaupungissa ehkäisevä päihdetyö on organisoitu A-klinikkasäätiön yhteyteen vuoden 2006 alusta. Vuoden 2008 alusta lähtien ehkäisevä päihdetyö on muuttunut seudulliseksi kattaen nyt koko seutukunnan. Ehkäisevän päihdetyön tiimissä työskentelee kaksi työntekijää, joiden kanssa tehty yhteistyö on ollut hankkeen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

Etelä-Suomen lääninhallitus myönsi päätöksessään 27.2.2006 Hämeenlinnan seutukunnalle valtionavustusta 138 750 euroa. Seutukunnan tekemän muutoshakemuksen perusteella lääninhallitus muutti päätöstään niin, että myönnettävä valtionavustus supistettiin 93 262, 50 euroon. Valtionavustus kattaa 75% hankkeen kustannuksista, joista loput 25% jää kuntayhtymän rahoitettavaksi. Hankkeen kustannukset muodostuvat pääasiassa koordinaattorin palkkaus- ja toimisto- sekä matkakustannuksista.

Varsinainen hankkeen kehittämistyö alkoi 1.10.2006 kun hankkeeseen palkattu päätoiminen koordinaattori aloitti työnsä. Hanke päättyi 31.10.2008, minkä jälkeen hankkeelle ei voi tulla valtionavustukseen oikeuttavia kustannuksia.

2.2 Ohjausryhmä

Hankkeen etenemistä ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutumista seuraamaan nimettiin ohjausryhmä. Ryhmä koottiin seutukokeilulain alusta alkaen alkoholilupalausuntojen antamista ohjanneen ryhmän jäsenistä. Lisäksi ryhmän kokoonpanoa laajennettiin ensimmäisessä hankekauden kokouksessa hankkeen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaisella tavalla. Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat laajennuksen jälkeen:

Rengon kunnanjohtaja Antti Leinikka (ohjausryhmän puheenjohtaja), Hauhon elinkeinoasiamies Erkki Alhainen, Hämeenlinnan a-klinikkatoimen aluejohtaja Matti Hämäläinen, Avoterveydenhuollon ylilääkäri Markku Nurmikari, Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksesta ylitarkastaja ja varatuomari Jukka Havula, Kalvolan sosiaalityöntekijä Tomi Pakanen, komisario Kari Pitkänen Hämeenlinnan poliisista. Ryhmän ulkopuolisena valvojana on toiminut ylitarkastaja Pirjo Partanen Etelä-Suomen lääninhallituksesta.

Hankkeen ohjausryhmä on kokoontunut 2-4 kertaa vuodessa.

2.3 Kuntien lupayhdyshenkilöiden ryhmä

Kun Hämeenlinnan seutukunta alkoi kokeilulain myötä (v. 2003) antaa alkoholiviranomaiselle lausuntonsa vähittäismyynti- ja anniskelupaikkojen sijainnista, kuntien viranhaltijoista koottiin työryhmä, jonka tehtävänä oli keskustella seudulle myönnettävien alkoholilupien ehdoista ja linjauksista. Työryhmä jatkoi toimintaansa hankkeen kehittämistyön tukena. Useimmiten kunnan lupayhdyshenkilöksi oli nimetty kunnan ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilö.

Kuntien lupayhdyshenkilöryhmää on hankekauden ajan vaivannut henkilöiden suuri vaihtuvuus. Lisäksi Janakkalan kunnasta ryhmässä ei ole ollut edustusta koko kaksivuotisen hankkeen aikana. Nämä seikat yhdessä ovat luonnollisesti omalta osaltaan näkyneet ryhmän työskentelyssä.

Hankkeen päättyessä ryhmään kuuluivat:

Hämeenlinnan a-klinikkatoimen ehkäisevän päihdetyön vastaava koordinaattori Risto Holstila (ryhmän puheenjohtaja), Hämeenlinnan a-klinikkatoimen aluejohtaja Matti Hämäläinen, Hauhon elinkeinoasiamies Erkki Alhainen, Kalvolan sosiaalityöntekijä Minna-Maria Solanterä (Kalvola-Renko-alue), Lammin sosiaalityöntekijä Leila Kerola (Lammi-Tuulos-alue) ja nuorisotyöntekijä Jenni Kostamo/vapaa-aikatoimen johtaja Simo Viertonen Hattulasta. Lisäksi ryhmään ovat kuuluneet erikseen kutsuttuina komisario Kari Pitkänen Hämeenlinnan poliisista ja ylitarkastaja Irja Haljoki Etelä-Suomen lääninhallituksesta.

Ryhmä on kokoontunut hankkeen aikana 2-4 kertaa vuodessa. Kuntien lupayhdyshenkilöt ovat olleet hankekoordinaattorin tärkeä linkki kuntiin. Hankkeen päättyessä myös yhdyshenkilöiden ryhmä päätettiin lopettaa. Jatkossa seutukunnan lupa-asioita käsitellään seudullisessa ehkäisevän päihdetyön työryhmässä, jonka toiminnan koordinointi ja suunnittelu on Hämeenlinnan a-klinikkatoimen ehkäisevän päihdetyön koordinaattoreiden vastuulla.

2.4. Hankkeen keskeiset yhteistyötahot

Hanketyössä tärkeitä yhteistyökumppaneita on haettu myös eri viranomaistahoista (läänihallituksen alkoholitarkastajat, poliisi, ympäristötoimen terveystarkastajat ja pelastusviranomaisen) ja muista hankkeista (erityisesti Paikallinen alkoholipolitiikka PAKKA – hanke mutta myös muut Kanta-Hämeen alueella toimivat sosiaalialan kehittämishankkeet (erityisesti Pikassos Oy:n koordinoimassa hanketyöntekijöiden työpajassa kohdatut hankkeet) sekä Tampereella alkoholilupien käsittelyä kehittänyt Omaa valvontaa -hanke. Myös seudun asukkaiden ja alkoholielinkeinonharjoittajien kanssa on tehty yhteistyötä erityisesti alkoholilupahakemuksia käsiteltäessä ja yhteisiä keskustelufoorumeita järjestettäessä.

3. Hankkeen tulokset

3.1 Toimintamallin luominen

Läänihallitukselle toimitetussa hankesuunnitelmassa päätavoitteeksi asetettiin seudulle myönnettävien alkoholilupien käsittelyn kehittäminen ja kehittämisprosesseissa syntyvän toimintatavan mallintaminen. Ohjausryhmä otti vielä helmikuun 2008 kokouksessaan kantaa hankkeen päätavoitteeseen niin, että näkökulmaa laajennettiin alkoholiluvista alkoholihallintoon ylipäätään. Hankkeen kehittämistyö kohdennettiin siis paikallisvaikuttamisen lisäämiseen alkoholihallinnossa. Seuraavaksi esitellään ensin pääpiirteissään niitä tapoja, joilla tähän tavoitteeseen pyrittiin. Sen jälkeen esitetään hankkeen kehittämistyön tuloksena luotu toimintamalli paikallisvaikuttamisen lisäämisestä alkoholihallinnossa.

3.1.1 Viranomaisyhteistyön kehittäminen

Kehittämistyössä lähdettiin liikkeelle yhtäältä viranomaisyhteistyön kehittämisestä. Alkoholihallinnon seutukokeilusta vuosien 2003-2005 aikana saatujen kokemusten perusteella näytti siltä, että tiedonkulussa lupaprosessissa tavalla tai toisella mukana olevien viranomaistahojen (mm. rakennus-, terveys- ja alkoholitarkastajat, poliisi, alkoholielinkeino ja seudun edustajat) kesken oli selkeitä puutteita.

Hankkeessa viranomaisyhteistyön kehittäminen aloitettiin lupahallinnon ja kuntien lupayhdysenkilöiden yhteistyön tiivistämisestä. Hankkeen käynnistyttyä seudun kuntien lupayhdysenkilöiden ryhmään kutsuttiin säännöllisesti lupahallinnon edustaja. Ajatuksena oli, että yhdyshenkilöverkostossa käsitellään kunkin kunnan lupa-asioita ja luodaan yhteiset linjaukset seudun kuntien ehkäisevään alkoholipolitiikkaan laajemminkin. Yhdyshenkilöiden välityksellä verkoston tekemien linjausten ajateltiin kulkeutuvan edelleen hankekuntien ehkäisevän päihdetyön käytäntöihin. Toisaalta ajateltiin, että lupaviranomaisen osallistuminen yhdyshenkilöryhmän kokouksiin helpottaa tiedonkulkua seudun ja lupahallinnon välillä.

Seudun ja lupahallinnon yhteistyön aktivoimisen lisäksi yhteyksiä kehitettiin myös muihin viranomaistahoihin. Esimerkiksi poliisin edustaja oli kutsuttuna lupayhdysenkilöiden kokouksiin tiedonkulun edistämiseksi. Myös poliisin ja ehkäisevän päihdetyön toimijoiden joskus toisistaan etäälläkin olevien näkemysten toivottiin lähentyvän toisiaan yhteistyön lisäämisen kautta.

Lisäksi viranomaisyhteistyötä tiivistettiin kuntien lupayhdyshenkilöryhmässä siten, että syksyllä 2007 ryhmän kokoukseen kutsuttiin kaupungin teknisestä virastosta hallintopäällikkö Yrjö Pispala. Tarkoituksena oli tätä kautta kehittää yhteistyötä alkoholilupahallinnon ja maankäytöstä vastaavan kaupungin sekä rakennuslupaviranomaisten kesken. Jo alkoholilupien seutukokeilussa vuosina 2003-2005 oli nimittäin osoittautunut ongelmalliseksi nykyinen käytäntö, jossa mm. suunnitteilla olevien alkoholin vähittäismyynti- tai anniskeluliikkeiden vuokra- tai kauppasopimukset ja rakennusluvut käsitellään täysin alkoholihallinnosta irrallisena prosessina. Alkoholilupia haetaan vasta siinä vaiheessa, kun uusi yritys on 'viittä vaille valmiina'. Tästä puolestaan seuraa se, että seutukunnan edustajien vaikuttamismahdollisuudet uusien alkoholin vähittäismyynti- tai anniskelupaikkojen sijaintiin ovat olleet kokeilulainsäädännön aikanakin käytännössä hyvin rajalliset.

Ratkaisuyrityksenä edellä mainittuun ongelmaan syksyn 2007 yhdyshenkilökokouksessa ideoitiin vuosittain järjestettävää neuvonpitoa eri viranomaistahojen, alkoholikeinonharjoittajien ja asukkaiden kesken yhteisen näkökulman löytämiseksi. Ajatuksena oli, että palaverissa voitaisiin käsitellä mm. eri tahojen näkemyksiä siitä, miltä osin alkoholielinkeinon toiminnassa on parantamisen varaa ja mihin taas ollaan tyytyväisiä (esim. terassien sijoittuminen kaupunkikuvaan, anniskelupaikkojen aukioloajat jne.). Omia päätöksiä tehdessään kukin taho sitten huomioisi tässä neuvottelussa sovitut linjaukset. Tärkeänä pidettiin myös sitä, että yrittäjä ohjattaisiin mahdollisimman varhaisessa vaiheessa keskustelemaan liikeideastaan myös lääninhallituksen kanssa. Näin jo prosessin alkuvaiheessa voitaisiin varmistua siitä, että kyseessä on kaikkien tahojen kannalta hyväksyttävissä oleva idea (esim. yökerhon aukioloaikoihin sopiva sijainti). Maaliskuussa 2008 järjestettiin pilottiluontoisena kokeiluna edellä kuvatun kaltainen neuvonpito erityisesti Hämeenlinnan keskusta-aluetta koskien (ks. palaverin ohjelma, liite I). Neuvonpitoon osallistuneiden kokemukset palaverista olivat positiivisia, joten hankkeen päätyttyä vastaavanlaisen tilaisuuden järjestämistä päätettiin siirtää lääninhallitukselle.

Eri viranomaistahojen keskinäistä yhteistyötä on hankkeessa kehitetty myös järjestämällä yhteisiä tarkastuskäyntejä uusiin anniskelupaikkoihin. Yhteiskäyntikäytännöstä saadut kokemukset ovat positiivisia: kun yhdellä kertaa tarkastukseen osallistuvat lääninhallitus, poliisi, seutukunnan edustaja sekä toisinaan vielä terveystarkastajatkin, säästyy sekä yrittäjän että viranhaltijoiden aikaa. Myös tieto eri viranomaistahojen näkemyksistä kulkeutuu yhteistarkastuksissa luontevasti toimijalta toiselle.

Lopulta, viranomaisyhteistyön kehittymisen myötä keväällä 2007 koottiin hankkeen ja ao. tahojen kanssa tilapäistapahtumiin tarvittavien lupien hakemiseen ja muihin käytännön järjestelyiden hoitamiseen tarkoitettua ohjeen tapahtumanjärjestäjille (liite II). Ohje löytyy Hämeenlinnan kaupungin internetsivuilta; lisäksi osa seudun kunnista on linkittänyt oppaan omille sivuilleen.

3.1.2 Yhteistyön kehittäminen alkoholielinkeinon kanssa

Toinen tärkeä kehittämistyön lähtökohta oli yhteistyösuhteiden rakentaminen alkoholielinkeinon suuntaan. Tavoitteena oli, että yhteistyön kehittämisen kautta kuntien ehkäisevän päihdetyön toimijat ja alkoholielinkeino lähentyisivät toisiaan. Hankkeen käynnistyttyä koordinaattori aloitti yhteistyön aktivoimisen niin, että pääsääntöisesti jokaisen uutta alkoholilupaa tai lupamuutosta hakevan yrittäjän kanssa keskusteltiin hakemuksesta ja tutustuttiin ko. toimipaikan sijaintiin. Toiveena oli saada myös kuntien lupayhdyshenkilöt mukaan tapaamisiin hankkeen jälkeen jatkuvaa yhteistyötäkin silmällä pitäen. Kuitenkin mm. kuntien henkilöstöressurssien vajavaisuus sekä edessä

häämöttävä kuntaliitos saivat aikaan sen, ettei tämänkaltainen käytäntö ole juurikaan toiminut muualla kuin Hämeenlinnassa. Ympäristökunnissa viranhaltijoiden vaihtuvuus on ollut suurta ja epätietoisuus tulevasta kuntarakenteesta on hankaloittanut kuntien kannalta toimivan käytännön muotoilemista. Sen sijaan Hämeenlinnan alueella käytäntö on toiminut hyvin: ehkäisevän päihdetyön tiimi on ollut aktiivisesti mukana alkoholielinkeinoyhteistyössä. Hämeenlinnan osalta voidaan tässä yhteydessä mainita myös erilaisiin tapahtumiin myönnettävien tilapäisten anniskelulupien käsittelyn yhteyteen kehitetty yhteistyökäytäntö prosessissa mukana olevien tahojen kesken (ks. luku 1.3).

Koska yhteistyörakenteet on saatu toimimaan lähinnä Hämeenlinnan osalta, myös tulevaan suur-Hämeenlinnaan liittyvien kuntien alueilta tarvittaisiin jatkossa lisää toimijoita, jotka ovat kiinnostuneita osallistumaan alkoholilupa-asioiden käsittelyyn ja elinkeinoyhteistyöhön. Näiden toimijoiden rekrytoiminen jää hankkeen päättyessä ehkäisevän päihdetyön tiimin tulevaisuuden haasteeksi.

3.1.3 Asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen

Jotta hankkeen tavoite paikallisvaikuttamisen lisäämisestä alkoholihallinnossa aidosti toteutuisi, erityisesti asukkaiden saaminen mukaan prosessiin nähtiin tärkeäksi hankekauden haasteeksi. Koska alkoholilupien käsittely lienee useimmille ihmisille melko tuntematon alue, hankkeen yhtenä keinona asukkaiden asiaa koskevan kiinnostuksen lisäämiseksi on ollut mahdollisimman aktiivinen tiedotustoiminta. Koordinaattori laati kohta hankkeen käynnistyttyä hankkeelle tiedotussuunnitelman, jotta sekä seudun asukkaita että muita hankkeen potentiaalisia yhteistyötahoja pystyttäisiin informoimaan hankkeen tavoitteista ja toimintatavoista suunnitellusti.

Ensinnäkin loppuvuodesta 2006 koordinaattori toteutti hankkeen oman esitteen, jota on jaettu hankkeen toimintakauden ajan erinäisten yhteistyöverkoston kokouksissa, seudun päihdefoorumeissa, yrittäjiä ja asukkaita tavattaessa ym. tarpeellisiksi katsotuissa yhteyksissä. Vuoden 2007 kuluessa hanketta esiteltiin seudun kuntien kunnanvaltuustoissa ja/tai tarkoituksenmukaisina pidettävissä lautakunnissa. Näin hankkeen toiminnasta saatiin tietoa suoraan päätöksentekijöille. Hankekoordinaattori on myös laatinut lukuisia lehdistötiedotteita, jotka poikivat suhteellisen hyvin näkyvyyttä paikallisessa mediassa. Lisäksi koordinaattori on kirjoittanut itse muutamia lehtijuttuja, viimeisimmäksi keväällä 2008 ilmestyneeseen Linnanseutu ry:n Kotikylä-lehteen. Ko. lehti jaetaan seutukunnan kylä- ja asukas yhdistyksiin, joten tätä kautta on tavoitettu alueen asukkaita suhteellisen hyvin.

Alkoholilupa-asioiden näkyväksi tekemisen ja yleisen keskustelun herättelyn lisäksi hankkeessa tehtiin kaksivuotisen toimintakauden aikana useita konkreettisia avauksia asukkaiden vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi. Keväällä 2007 hankkeen internetsivuille saatiin avattua palautefoorumi, jonka kautta seudun asukkailla oli mahdollisuus antaa palautetta alkoholin myyntiin tai anniskeluun liittyvissä asioissa. Ajatuksena oli, että palautesivun kautta saadut tiedot ohjattaisiin lääninhallitukseen ja kuntiin ehkäisevää päihdetyötä tekevien toimijoiden työn tueksi. Ongelmaksi palautesivuston hyödyntämisessä on kuitenkin osoittautunut se, ettei hankkeen sivuille (www.a-klinikka.fi/hameenlinna/hankkeet) ole saatu näkyvää linkitystä esim. Hämeenlinnan kaupungin tai Etelä-Suomen lääninhallituksen internetsivuilta. Osoituksena siitä, että näkyvä linkitys lisäisi palautteen määrää, voidaan mainita vuoden 2007 valtakunnallinen ehkäisevän päihdetyön teemaviikko (vko 43), jolloin palautesivustoon saatiin väliaikaisesti linkitys kaupungin ajankohtaista-sivuilta. Ko. viikon aikana sivuston kautta saatiin useita yhteydenottoja, joista osa johti alkoholitarkastajan jatkoselvittelyihin. Palautesivusto jätetään hankkeen päättyessä toimintaan niin,

että sivun kautta saatu palaute ohjataan A-klinikkatoimen ehkäisevän päihdetyön koordinaattoreille. Heidän haasteekseen kuitenkin jää sivuston näkyvyyden lisääminen jatkossa, jotta asukkaiden palautteita voidaan nykyistä paremmin hyödyntää alkoholihallinnossa ja toisaalta ehkäisevän päihdetyön koordinaattoreiden omassa työssä.

Sähköinen palautesivusto on kuitenkin jo hankkeen toimintakauden aikana poikunut uusia avauksia, kun Jyväskylän seutu osoitti keväällä 2008 kiinnostuksensa kehittää samansuuntainen palautesivusto Hämeenlinnassa saatuja kokemuksia hyödyntäen. Hankekoordinaattori kävi asian tiimoilta Jyväskylässä aluekoordinaattori Minna Kesäsen kutsumana kertomassa Hämeenlinnan kokemuksia palautesivun luomisen kannalta tärkeistä asioista. Erityisesti keskustelussa nousi esiin sivuston tunnettuuden ja näkyvyyden merkitys: Jyväskylässä toimijoiden tarkoituksena olikin saada sivu linkitettyä sekä lääninhallituksen että kaupungin internetsivujen kautta. Keskustelussa nousi esiin myös se, että saatu palaute olisi tärkeää toimittaa elinkeinonharjoittajille heidän työnsä tueksi, koska sekä positiivinen että negatiivinen asiakaspalaute on tärkeää alkoholielinkeino-omavalvonnan kehittämisen kannalta.

Palautesivuston luomisen ohella hankkeen kehittämistyössä on tehty muitakin kokeiluja sähköisten kuulemis- ja osallistamiskanavien kehittämiseksi. Loppusyksystä 2007 alkoholilupa-asiat vietiin Hämeenlinnan verkkovaltuuston käsittelyyn (ks. verkkovaltuustosta <http://www.hameenlinna.fi/verkkovaltuusto/index.php?id=7427>). Valtuustolle tehdyn kyselyn tulosten mukaan verkkovaltuutetut näyttäsivät olevan melko kiinnostuneita alkoholin vähittäismyyntiin ja anniskeluun liittyvistä kysymyksistä ja pitävän esim. paikallisvaikuttamisen lisäämistä alkoholihallinnossa tärkeänä tavoitteena. Vaikkei verkkovaltuutettujen joukko edustakaan seutukunnan väestöä esim. ikäjakaumansa tai yhteiskunnallisen osallistumisaktiivisuutensa suhteen, verkkovaltuuston kaltaisten olemassa olevien sähköisten foorumien hyödyntäminen näyttäisi hankkeen kokemusten perusteella olevan jatkossakin varteenotettava vaihtoehto kun halutaan tuoda paikallisten asukkaiden näkökulmaa mukaan alkoholihallintoon. Myös verkkovaltuuston kuuleminen yksittäisen lupahakemuksen kohdalla on mahdollisuus, jonka toteuttamista kannattanee jatkossa harkita. (Raportti verkkovaltuustokyselyn tuloksista liitteessä III.)

Alueen asukkaiden kuulemista alkoholihallinnossa on kehitetty sähköisten foorumien lisäksi muillakin tavoin. Vuoden 2007 valtakunnallisella ehkäisevän päihdetyön teemaviikolla (vko 43) hanke järjesti yhteistyössä Hämeenlinnan a-klinikkatoimen ehkäisevän päihdetyön kanssa kaikille seudun asukkaille avoimen päihdefoorumin (23.10.2007), jossa keskusteltiin alkoholin anniskelusta, vähittäismyyntistä ja näistä mahdollisesti aiheutuvista haitoista Hämeenlinnan keskustassa. Tilaisuudessa kuultiin niin viranomaistahojen, yrittäjien kuin keskustan asukkaidenkin näkemyksiä. Kutsuja tilaisuuteen lähetettiin mm. keskusta-alueen yhdistyksille ja yrityksille, mutta osanottajamäärä jäi kuitenkin toivottua vähäisemmäksi. (Tilaisuuden ohjelma ja muistio tilaisuudessa käydystä keskustelusta liitteessä IV.)

Asukkaiden vaikutuskanavien lisäämiseksi hankkeessa on ollut pyrkimyksenä tarjota seudun asukkaille kokeiluluontoisesti erilaisia tilaisuuksia osallistua keskusteluun paikallisesta alkoholipolitiikasta. Tähän liittyen kuntayhdyshenkilöiden kanssa päätettiin viedä hanke kesän 2007 aikana mukaan erilaisiin kunnissa järjestettäviin kesätapahtumiin. Tässä yhteydessä seudun asukkailla olisi mahdollisuus paitsi saada tietoa alkoholilupien käsittelyprosessista seudulla, myös keskustella hankekoordinaattorin kanssa muista alkoholiin ja muihin päihteisiin liittyvistä ajankohtaisista kysymyksistä.

Kesätapahtumiin osallistuttiin kesällä 2007 seuraavasti:

Iittalan Taidekirjapäivät 8.-9.6.

Lammin Pellavamarkkinat 16.6.

Rengon Jaakon markkinat 21.7.

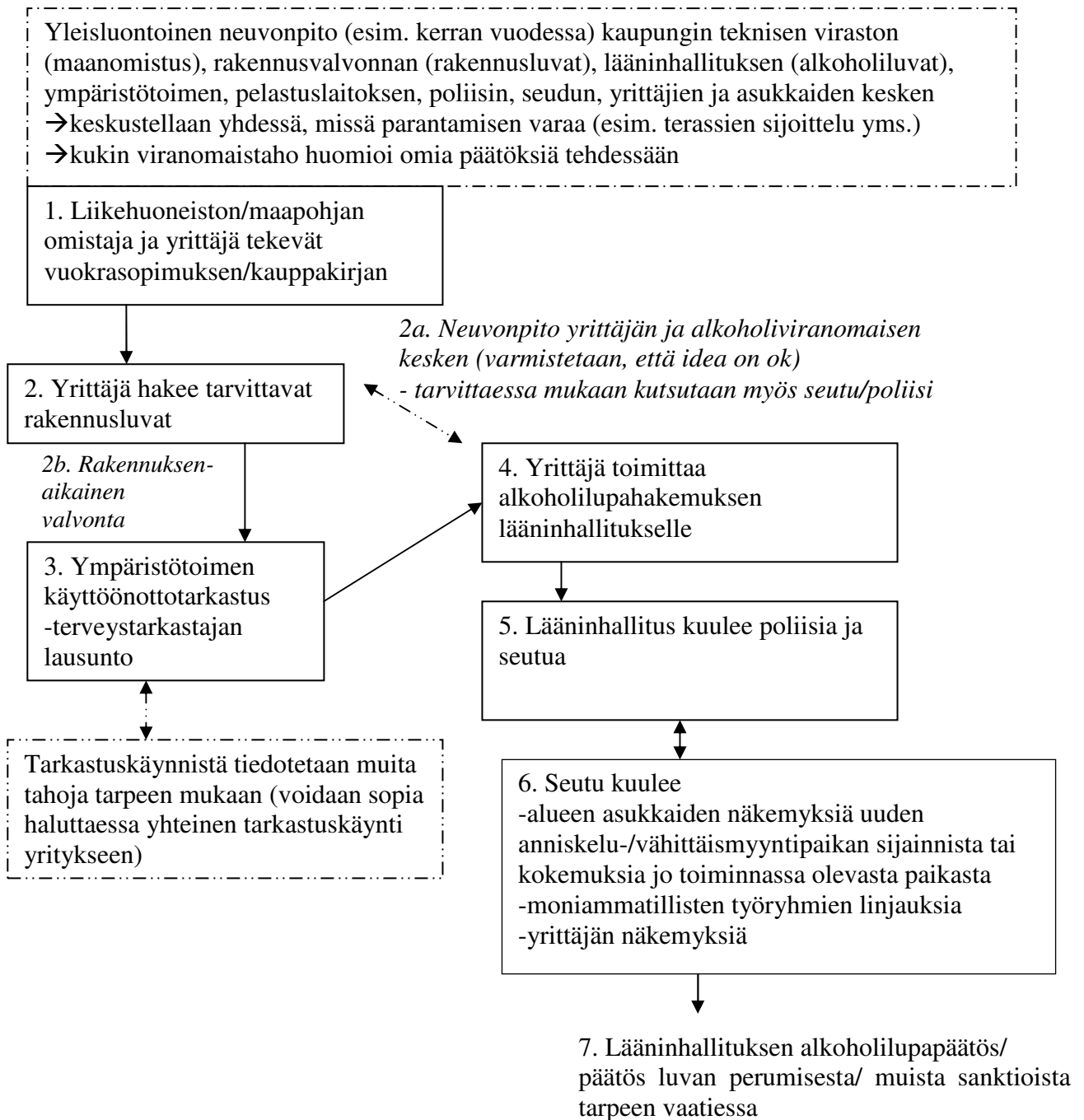
Hämeenlinnan Elomessut 18.-19.8. (yhdessä Pakka –hankkeen kanssa)

Hankkeella oli emt. kesätapahtumissa oma esittelypiste, jossa jaettiin mm. tietoa alkoholilasta, esitteitä alkoholinkulutuksen riskirajoista, oman kulutuksen arvioimiseen tarkoitettuja juomapäiväkirjoja sekä tietoa hankkeen toiminnasta. Lisäksi tapahtumiin oli suunniteltu tietokilpailuja ja pelejä, joiden tarkoituksena oli herättää ihmisten mielenkiinto hankkeen esittelypistettä kohtaan. Se, miten kesätapahtumiin osallistuneiden kuntalaisten mielenkiinto lopulta onnistuttiin kiinnittämään alkoholiasioihin, vaihteli jossain määrin. Erityisesti pienissä tapahtumissa joissa hanke oli esillä nollabudjetilla, ihmisten mielenkiinto esittelypistettä kohtaan jäi melko laimeaksi. Ainoastaan Iittalan Taidekirjapäivillä ja Hämeenlinnan Elomessuilla saatiin herätettyä jossain määrin keskustelua alkoholiin liittyvistä kysymyksistä. Varsinaisesti oman asuinseudun alkoholielinkeinoja sivuavia kysymyksiä tapahtumissa ei kuitenkaan käsitelty. Hankkeen kokemusten perusteella voisikin esittää, että jatkossa asukkaiden osallistuminen myös alkoholipoliittiseen keskusteluun tulee tapahtumaan pääosin sähköisesti. Tiettyjen aikaan ja paikkaan sidottujen keskustelutilaisuuksien suosio näyttää sen verran laihalta, että vaihtoehtoisia, kustannushyötytehokkaampia keinoja on syytä jatkossa miettiä entistä enemmän.

Lopulta, asukkaiden kuulemista alkoholilupa-asioissa on kehitetty keräämällä yhteen tiedot seudun asukas-, kylä-, ym. yhdistyksistä. Kun tiedot seudun asukasyhdistyksistä on koottu, yhteistyösuhteiden luominen on jatkossakin helpompaa. Yhteistyön kannalta nimenomaan yhdistykset ovat siinä mielessä hyvä vaihtoehto, että niiden muotoilemilla lausunnoilla on yhden henkilön näkemyksiä suurempi painoarvo. Hankekoordinaattori teki listauksen kaupungin palvelukeskuksesta saadut tiedot ja Linnanseutu ry:n internetsivuilta löytyvät tiedot yhdistämällä. Lista on toimitettu myös lääninhallitukseen alkoholitarkastajien työn tueksi. Lääninhallituksella ei vastaavaa listausta ole aiemmin ollut, mikä on ollut selkeä puute asukasyhteyksien luomisen ja ylläpitämisen kannalta.

3.1.4 Hankkeessa kehitetty toimintamalli ja mallin sovellusmahdollisuudet valtakunnallisesti

Edellä luvuissa 3.1.1-3.1.3 pääpiirteissään kuvattujen kehittämisprosessien kautta hankkeessa on kehittynyt seuraavanlainen mallinnus alkoholilupien käsittelystä seutukunnassa (ks. kuvio 1). Mallinnus on pyritty esittämään siten, että se ilmentää myös paikallisvaikuttamisen lisäämistä alkoholihallinnossa yleisemminkin kuin uusien alkoholilupien osalta.

Kuvio 1. Paikallisvaikuttaminen alkoholihallinnossa.

Kuviossa ylimmäisenä esitetään vuosittain kokoon kutsuttava yhteistyöneuvonpito, jossa käydään läpi viranomaistahojen, yrittäjien ja asukkaiden näkemyksiä alkoholielinkeinon toiminnasta. Palaverissa kerrataan kokemuksia siitä, missä on parantamisen varaa (esim. terassien sijoittelussa tai kesätapahtumien järjestelyissä) ja toisaalta mikä sujuu mallikkaasti. Palaverissa ei siis käsitellä yksittäisten lupanhakijoiden asioita, vaan tarkastellaan tilannetta laajemmasta perspektiivistä, esim. Hämeenlinnan keskusta-alueen näkökulmasta. Ensimmäinen yhteistyöpalaveri kutsuttiin kokoon lääninhallituksen ja hankkeen yhteistoimesta maaliskuussa 2008.

Muut kuviossa 1 esitetyn toimintamallin kohdat kattavat jokaisen uuden lupaprosessin. Jos taas kyseessä on lupamuutos, lähinnä toimintamallin kohdat 4-7 ovat relevantteja. Lopulta, mikäli

kyseessä on jo anniskelu- tai vähittäismyyntiluvan saaneen yrittäjän toiminnassa ilmenneiden ongelmien ratkaiseminen, kohdat 5-7 tulevat kyseeseen soveltaen.

Toimintamallin mukaisesti, uuden luvan ollessa kyseessä prosessi lähtee liikkeelle siitä, että yrittäjä tekee sopimuksen liikehuoneiston tai maapohjan omistajan kanssa (kohta 1). Tämän jälkeen yrittäjä hakee tarvittavat rakennusluvut (kohta 2). Ihanteellista olisi, jos yrittäjä jo tässä vaiheessa kävisi neuvonpitoa myös lääninhallituksen suuntaan (kohta 2a), joka puolestaan voisi tarpeen mukaan konsultoida asiasta seudun tai poliisin näkemyksiä tai kutsua mainitut tahot yhteiseen neuvotteluun. Neuvonpidon tarkoituksena on minimoida väärinkäsityksien riski: yrittäjä voisi jo tässä vaiheessa varmistaa, että hänen suunnittelemansa liikeidea on alkoholihallinnon näkökulmasta kannatettava (esim. tietyille sijainnille suunnitellun anniskeluravintolan toiminta-ajatus, aukioloajat jne.).

Seuraavaksi prosessissa seuraa ympäristötoimen käyttöönottotarkastus (kohta 3), josta terveystarkastajat tiedottavat poliisin lisäksi muitakin tahoja (lääninhallitusta ja seutua) harkintansa mukaan. Kun terveystarkastajan lausunto on saatu, yrittäjä toimittaa alkoholilupahakemuksensa lääninhallitukseen (kohta 4).

Lääninhallitus lähettää sähköisen lausuntopyynnön saamastaan lupahakemuksesta (kohta 5) seudulle ja poliisille. Sekä poliisilla että seudulla on 21 vrk aikaa lausunnon antamiseen. Seudun puolesta lausunnon antaa tällä hetkellä Seudullisuus alkoholilupiin –hankkeen koordinaattori yhdessä ao. kunnan oman lupayhdyshenkilön kanssa. Tavoitteena on toimintamallia hahmoteltaessa lisäksi ollut, että kuntien lupayhdyshenkilöt käsitelisivät oman kuntansa lupa-asioita ainakin yleisellä tasolla sopivaksi katsomassaan kunnan moniammatillisessa työryhmässä tai itse kokoamassaan toimijajoukossa (kohta 6). Näiden toimijoiden näkemykset ja linjaukset otettaisiin sitten huomioon yksittäisestä luvasta päätettäessä, samoin kuin huomioidaan koko seudun kuntien lupayhdyshenkilöverkoston keskustelut.

Lupa-asioiden vieminen kuntien moniammatillisiin työryhmiin kuitenkin osoittautui erittäin haasteelliseksi tavoitteeksi. Menettely saatiin toimimaan edes tyydyttävästi vain Hämeenlinnassa, jossa jokaista lausuntopyyntöä on käsitelty tiimissä, jonka muodostivat aluejohtaja Matti Hämäläinen ja ehkäisevän päihdetyön vastaava koordinaattori Risto Holstila, hankekoordinaattori Mira Roine sekä keväästä 2008 lähtien ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Sami Metsäranta.

Syyt siihen, ettei lupa-asioita onnistuttu viemään kovin laajasti kunnissa kokoontuvien työryhmien käsittelyyn, ovat varmastikin moninaiset. Esimerkiksi kuntien yhdysheiköiden kanssa tehtyjen hankkeen väliarviointikeskusteluiden (ks. raportin kohta Hankkeen arviointi) perusteella syntyi vaikutelma, etteivät Hämeenlinnan ympäristökuntien toimijat aina koe alkoholilupa-asioita oman työnsä kannalta kovin merkityksellisiksi. Syyksi kuntatoimijat nimesivät luvanhaltijoiden vähäisen lukumäärän omassa kunnassa: alkoholilupa-asiat ei luvanhaltijoiden vähäisyyden vuoksi pidetty aina erityisen tärkeinä tai ainakaan omaan työhön luontevasti kuuluvina. Koska alkoholilakiin ja tätä kautta alkoholilupiin liittyvät asiat ovat kuitenkin kiinteästi yhteydessä moniin ehkäisevän päihdetyön peruskysymyksiin (esim. myydäänkö alaikäisille alkoholijuomia tai anniskellaanko alkoholia liian päihtyneille), lupa-asioiden käsittelyn tulisi jatkossakin olla kiinteä osa seudulla tehtävää ehkäisevää päihdetyötä.

Kuviossa esitetyn toimintamallin kohta 6 asettaa muitakin haasteita hankkeen jälkeen jatkuvalla kehittämistyölle. Lupa-asioiden käsittelyyn kehitetyn toimintamallin keskeisenä tavoitteena on ollut nimenomaan paikallisten asukkaiden näkökulman tuominen mukaan alkoholipoliittiseen päätöksentekoon. Tähän liittyen laajempänä tavoitteena on ollut, että hankkeeseen osallistuvissa kunnissa syntyisi entistä enemmän kansalaiskeskustelua paikallisista tai muuten ajankohtaisista

alkoholipoliittisista kysymyksistä. Asukkaiden mukaan haastaminen on kuitenkin osoittautunut suhteellisen haasteelliseksi, kuten luvussa jo osittain 3.1.3 ilmeni. Hämeenlinnan kaupunkialueella yhteistyö asukkaiden kanssa on tosin saatu viriämään hyvin: keväällä 2008 sovittiin keskustan asukasyhdistyksen kanssa pilottiluontoisesta kokeilusta, jossa koordinaattori ottaa yhteyttä yhdistyksen jäsenistä koottuun työryhmään kun keskusta-alueita koskevia lupahakemuksia on vireillä. Jatkossa asukkaiden ja ehkäisevän päihdetyön yhteistyön vakiintuminen on kuitenkin kiinni mm. ehkäisevän päihdetyön resursseista ja työhön valittavista painopistealueista.

Lopulta kuvion 1 kohdassa 6 esitetään, että seutu huomioisi lääninhallitukselle antamassaan lausunnossa myös lupaa hakevan tai muutoin (esimerkiksi toiminnassa ilmenneiden häiriöiden vuoksi) kuultavana olevan yrittäjän näkökulman. Hankkeen toimintakaudella tähän on pyritty tapaamalla luvanhakijoita ja keskustelemalla heidän kanssaan hakemukseen liittyvistä asioista. Osana perustyyötä tämänkaltaisen menettely ei ole resurssien vähäisyydestä johtuen välttämättä mahdollista. Tarkoituksenmukaisempaa voisikin jatkossa olla esimerkiksi se, että luvanhakija, lääninhallitus ja seudun edustaja keskustelisivat tarpeen mukaan lupahakemuksesta mahdollisimman varhaisessa vaiheessa (toimintamallin kohta 2a). Kun taas kyseessä ei ole uusi alkoholilupahakemus vaan jo toiminnassa olevan anniskelu- tai vähittäismyyntipaikan toiminnassa ilmenneiden häiriöiden selvittely, prosessi voisi edetä niin, että lääninhallitus kutsuisi asiasta keskustelemaan yrittäjän, poliisin, seudun edustajan ja mahdollisesti muitakin tahoja, mm. lähialueen asukkaita (mallin kohdat 5-7). Myös hankkeen aikana aloitettuja eri viranomaistahojen yhteistarkastuksia kannattanee jatkaa.

Kaiken kaikkiaan hankkeessa kehitellyn mallinnuksen soveltamista voi suositella kokeiltavaksi myös muilla seuduilla. Jo hankkeen aikana erityisesti Jyväskylän seudulla on hyödynnetty hankkeen kokemuksia paikallisvaikuttamisen mahdollisuuksista alkoholihallinnossa. Jotta mallinnusta tai sen osa-alueita voisivat jatkossa kokeilla muutkin seutukunnat tai kuntayhtymät, hankkeen tuloksia tullaan välittämään laaja-alaisesti.

3.2 Alkoholiaiheisen tiedon yhteen kokoaminen

Hankkeen päätavoitetta tukevaksi tehtäväksi oli hankesuunnitelmaan kirjattu eri tahoilla koostuvan, seutua koskevan alkoholiaiheisen tiedon yhteen kokoaminen ja kaikkien halukkaiden saataville tuominen. Tämän päämäärän toteutumiseksi hankekoordinaattori on osallistunut seutukunnallisen päihdestrategian työstämiseen erityisesti vuoden 2007 kuluessa. Strategiatyötä tehtiin yhdessä seudun ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilöiden kanssa, joten tietojen kokoaminen kunkin kunnan päihdetilanteesta ja haitoista oli keskeinen osa työtä.

Kuitenkin kunta- ja palvelurakennemuutosten aiheuttaessa kunnissa jatkuvia paineita, strategiatyö päätettiin vuoden 2007 lopulla laittaa 'jähin'. Näin ollen hankkeen päättyessä kooste alkoholiaiheisestä tiedosta ei ole kaikkien halukkaiden saatavilla strategian muodossa, kuten tarkoitus Alkoholiohjelman 2004-2007 tavoitteisiin sitoutuessa oli.

Jotta tämä hankkeen osatavoite ei olisi jäänyt kokonaan toteutumatta, hankekoordinaattori on osallistunut Hämeenlinnan a-klinikkatoimen internetsivujen sisällön kehittämiseen erityisesti sisällön osalta. Internetsivuille mm. linkitettiin yhteys Stakesin ylläpitämään SotkaNET-tietokantaan, joka tarjoaa valtakunnallisesti vertailukelpoista tietoa päihdetilanteesta ja päihteisiin liittyvistä haitoista. Ehkäisevän päihdetyön internetsivujen jatkokehittäminen ja paikallisen alkoholiaiheisen tiedon näkyvyyden lisääminen kuitenkin jäävät hankkeen päättyessä ehkäisevän päihdetyön koordinaattorien tulevaisuuden haasteiksi.

4. Hankkeen arviointi

Hankekoordinaattori laati hankkeelle arviointisuunnitelman mahdollisimman suunnitelmallisen arvioinnin toteutumiseksi (liite V). Hankkeen budjetissa ei ollut varattu erityistä rahaa arviointiin, joten ulkopuolisen arvioinnin ostaminen ei tullut kysymykseen. Arviointi on sen sijaan toteutettu yhteistyössä kuntien lupayhdyshenkilöiden, ehkäisevän päihdetyön koordinaattoreiden ja ohjausryhmän kanssa. Lisäksi hankkeen edistymistä arvioitiin mm. verkkovaltuustolle toteutettuun kyselyyn ja muuhun asukaspalautteeseen nojautuen.

Hankkeen toimintasuunnitelmaa (liite VI) käytettiin tukena kuntayhdyshenkilöiden kanssa käydyissä väliarviointikeskusteluissa. Myös oman työnsä arvioinnissa koordinaattori käytti toimintasuunnitelmaan koottuja hankkeen osatavoitteita oman työnsä seurannan kriittisinä tekijöinä.

Arvioinnin suunnitellun toteuttamisen teki tosin käytännössä mahdottomaksi kuntien yhdyshenkilöiden vaihtuvuus: ainoastaan Hauholla yhdyshenkilö ei vaihtunut kertaakaan hankkeen aikana. Myös Hattulassa varayhdyshenkilö pysyi samana koko hankkeen ajan ensisijaisen yhdyshenkilön kuitenkin vaihtuessa kerran.

5. Yhteenveto: Hankkeen aikaansaamat muutokset ja tulevaisuuden kehittämistarpeet

Hankkeen päätavoitteeksi oli asetettu toimintamallin luominen alkoholilupien käsittelyyn ja paikallisvaikuttamisen lisäämiseen alkoholihallinnossa laajemminkin. Hankkeen kehittämistyön tuloksena muodostunut toimintamalli esiteltiin luvussa 3.1.4. Tässä raportin viimeisessä luvussa kootaan yhteen sitä, miten menettelytapoja seudulla hankkeen aikana muutettiin. Lisäksi nostetaan esiin joitakin kriittisiä kehittämistarpeita ja haasteita jatkon kannalta.

Käsillä olevassa raportissa on kuvattu laajahkosti niitä toimintatapoja, joilla pyrittiin entistä parempaan paikallisvaikuttamisen toteutumiseen alkoholihallinnossa. Tähän tavoitteeseen pyrittiin karkeasti ottaen kahta kautta. Yhtäältä hankkeessa keskityttiin lupaprosessissa tavalla tai toisella mukana olevien toimijoiden yhteistyön kehittämiseen. Toisaalta kehittämistyössä painoarvoa sai asukkaiden osallistamistapojen ideoiminen ja kehittäminen. Seuraavaksi vedetään yhteen näiden kahden toimintalinjan tuloksia. Lopuksi arvioidaan kehitetyn toimintamallin kriittisiä kohtia tulevaisuudessa.

5.1 Lupaprosessissa mukana olevien toimijoiden yhteistyö

Lupaprosessissa mukana olevien tahojen yhteistyötä kehitettiin ensinnäkin viranomaisten kesken. Jo seutukokeilun aikana (v. 2003-2005) oli havaittu yhteistyössä tiivistämisen tarvetta. Hankkeen aikana kehittämistarpeeseen vastattiin mm. yhteistarkastuskäytännöllä, jossa yhdellä kertaa tarkastukseen osallistuvat lääninhallitus, poliisi, seutukunnan edustaja sekä toisinaan terveystarkastajatkin. Käytännön etuna on, että tarkastuksia keskittämällä säästetään sekä yrittäjän että viranhaltijoiden aikaa. Lisäksi tieto eri viranomaistahojen näkemyksistä kulkeutuu yhteistarkastuksissa luontevasti toimijalta toiselle.

Muista laaja-alaisen yhteistyön edistämiseksi tehdyistä toimista mainittakoon vielä erityisesti luvussa 1.3 kuvattu suunnittelu- ja seurantalaverikäytäntö tiettyjen yksittäisten

tilapäistapahtumien ympärillä sekä luvussa 3.1.1 kuvattu keväällä 2008 järjestetty laaja-alaisempi neuvonpito koko kaupunkialueen alkoholielinkeinon toiminnasta. Keväällä 2008 järjestetystä neuvonpidosta saadut kokemukset olivat siinä määrin positiivisia, että vastaavanlainen palaveri sovittiin järjestettävän myös hankkeen jälkeenkin. Jatkossa neuvonpidon järjestelyvastuu on lääninhallituksella.

Viranomaisyhteistyötä on hankekaudella viritelty myös maankäytöstä ja rakennusluvista päättävien viranomaisten suuntaan. Yhteistyön tiivistämiselle tähän suuntaan on koettu olevan tarvetta, koska perinteisesti uusien alkoholilupien käsittelyprosessi on ollut täysin irrallaan mm. maankäyttöön ja rakentamiseen tarvittavien lupien käsittelystä. Alkoholilupia haetaan vasta siinä vaiheessa, kun esimerkiksi uuden anniskeluravintolan vaatimat investoinnit on jo tehty. Se, että alkoholilupia haetaan viime tingassa, rajoittaa merkittäväällä tavalla eri toimijoiden mahdollisuuksia avoimesti keskustella suunnitellun hankkeen seurauksista esim. ympäristön kannalta. Sen paremmin seutukunnan viranhaltijoilla kuin vaikkapa lähialueen asukkaillakaan ei ole oikeastaan kuin muodollinen mahdollisuus tulla kuulluksi; aitoa vaikuttamismahdollisuutta esimerkiksi sijaintiin ei juuri ole. Ideaalitulanteessa prosessi etenisi luvussa 3.1.4 esitellyn toimintamallin kuvaamalla tavalla, jolloin yrittäjä keskustelisi suunnitelmastaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa alkoholiviranomaisen kanssa. Tarpeen mukaan neuvonpitoon voitaisiin kutsua myös muita tahoja, kuten seutukunnan viranhaltijoita, poliisi ja lähialueen asukkaita. Tällainen käytäntö takaisi eri osapuolien kuulluksi tulemisen jo uuden likeyrityksen suunnitteluvaiheessa. Käytännön etuna olisi näin myös se, että yrityksen toimintasuunnitelman ja sijainnin yhteensopivuudesta päästäisiin keskustelemaan laajalla kokoonpanolla jo hyvissä ajoin ennen toiminnan käynnistymistä. Mikäli keskusteluissa osoittautuisi, etteivät suunniteltu sijainti ja liikeidea (esimerkiksi yökerho) välttämättä ole toimiva yhdistelmä, voitaisiin yhdessä miettiä, olisiko mahdollista muuttaa liikeideaa tai vaihtoehtoisesti miettiä yritykselle sopivampaa sijaintia. Kuvatunlaisen käytännön kehittäminen on aikaa vievä ja haastava prosessi, jonka edistäminen jää hankkeen jälkeen seudullista ehkäisevää päihdetyötä toteuttaville toimijoille.

5.2 Asukkaiden osallistaminen

Toista kautta paikallisvaikuttamisen lisäämiseen alkoholihallinnossa pyrittiin asukkaiden osallistamistapojen kehittämisen kautta. Erityisesti uusia avauksia tehtiin sähköisten vuorovaikutuskanavien hyödyntämisen suhteen. Keväällä 2007 hankkeen internetsivuille avattiin palautefoorumi, jonka kautta seudun asukkailta toivottiin kommentteja paikallisen alkoholielinkeinon toiminnasta. Kuten luvussa 3.1.3 todettiin, palautesivuston huono tunnettuus lienee keskeinen saadun palautteen vähäisyyttä selittävä tekijä.

Palautesivusto jätetään hankkeen päättyessä toimintaan niin, että sivun kautta saatu palaute ohjataan A-klinikatoimen ehkäisevän päihdetyön koordinaattoreille. Heidän haasteekseen kuitenkin jää sivuston näkyvyyden lisääminen jatkossa, jotta asukkaiden palautteita voidaan nykyistä paremmin hyödyntää alkoholihallinnossa ja toisaalta ehkäisevän päihdetyön koordinaattoreiden omassa työssä. Myös yhteistyö ja kokemusten vertailu samankaltaisen palautesivuston käyttöönottoa suunnittelevan Jyväskylän seudun kanssa olisi hyödyllistä.

Toinen keskeinen aluevaltaus sähköisten kanavien hyödyntämisen saralla oli Hämeenlinnan seudun asukkaista kootun verkkovaltuuston keskusteluttaminen alkoholilupa-asioista loppusyksyllä 2007. Vaikkei verkkovaltuutettujen joukko edustakaan seutukunnan väestöä esim. ikäjakaumansa tai yhteiskunnallisen osallistumisaktiivisuutensa suhteen, verkkovaltuuston kaltaisten olemassa olevien sähköisten foorumien hyödyntäminen näyttäisi hankkeen kokemusten perusteella olevan jatkossakin

vartenotettava vaihtoehto kun halutaan tuoda paikallisten asukkaiden näkökulmaa mukaan alkoholihallintoon.

Myös 'perinteisempiä' osallistumiskanavia kehiteltiin ja kokeiltiin hankekauden aikana. Hanke oli mm. mukana kuntien kesätapahtumissa tarjoten niissä kuntalaisille mahdollisuuden päihdeistä ja paikallisesta alkoholipolitiikasta keskusteluun. Myös asukkaiden haastaminen mukaan seudulliseen päihdefoorumiin syksyllä 2007 ja laaja-alaiseen neuvonpitoon Hämeenlinnan keskusta-alueen alkoholiasioista keväällä 2008 olivat hankekauden keskeisiä toimenpiteitä alkoholioiden kansalaisvaikuttamisen kehittämisen saralla.

Tiettyyn aikaan ja paikkaan sidottujen keskustelutilaisuuksien suosio osoittautui kuitenkin melko vaatimattomaksi. Hankkeen kokemusten perusteella suositeltava vaihtoehto onkin erilaisten sähköisten sovellutusten suunnittelu ja kehittäminen myös jatkossa. Perinteisiä kasvokkain tapahtuvia keskustelutilaisuuksiakaan ei kuitenkaan kannattane kokonaan haudata, koska myös teknologisväliitteisessä vuorovaikutuksessa on omat ongelmansa. Ensinnäkin kaikilla seutukunnan asukkailla ei ole tasavertaisia mahdollisuuksia (niin osaamisen kuin resurssienkaan osalta) kommunikaatioteknologian käyttämiseen. Toisaalta esimerkiksi internetin välityksellä voidaan varautua myös asiattomaan palautteeseen, mikäli viestien välittäminen on mahdollista anonyymisti. Joka tapauksessa helppoutensa ja kustannushyötytehokkuutensa vuoksi tietoteknologisia sovelluksia kannattaa ehdottomasti hyödyntää jatkossakin ehkäisevän päihdetyön tukena.

5.3 Yleistä arviointia jatkosta

Jatkon kannalta hankkeessa kehitetyn toimintatavan vakiintumisen yksi elinehto on siinä, että alkoholihallinnon kanssa tehtävä yhteistyö onnistutaan integroimaan seudulla toteutettavaan ehkäisevään päihdetyöhön. Tällä hetkellä yhteistyö vaikuttaa hyvinkin toimivalta, mutta jatkossa haasteita saattaa aiheutua esimerkiksi seutukokeilulain päättymisestä vuoden 2008 lopussa. Tämän jälkeen alkoholiviranomainen ei ole juridisesti sidottu nykyiseen lausunnonpyyntömenettelyyn. Yhteistyön jatkuminen on kuitenkin toivottavaa, koska alkoholilakiin ja tätä kautta alkoholilupiin liittyvät asiat ovat kiinteästi yhteydessä moniin ehkäisevän päihdetyön peruskysymyksiin (esim. myydäänkö alaikäisille alkoholijuomia tai anniskellaanko alkoholia liian päihtyneille).

Myös rahoitukseen liittyvät kysymykset voivat periaatteessa kaataa hankkeessa hahmotellun lausuntomenettelyn: teoriassa on mahdollista, etteivät kunnat halua enää hankkeen päätyttyä rahoittaa lupa-asioiden käsittelyä, koska tämänkaltainen työ kuuluu valtion rahoituksella hoidettavaksi. Hankkeen yhteistyöverkostoissa käytyjen keskustelujen perusteella on kuitenkin tällä hetkellä melko epätodennäköistä, että kunnat vetäytyisivät lausuntomenettelystä, koska alkoholilupien käsittelyyn osallistuminen yleisesti ottaen ymmärretään yhdeksi vaikuttavaksi ehkäisevän päihdetyön toimintamuodoksi. Toistaiseksi näyttäisikin siltä, että alkoholihallintoa koskevan seutukokeilulain voimassaoloaikana kehitellyt työkäytännöt jäisivät lakimuutoksesta huolimatta elämään, koska eri tahot ovat kokeneet alkoholilupa-asioiden lausuntomenettelyn hyödylliseksi.

Kaiken kaikkiaan hankkeen toteuttamisajankohta on ollut haasteellinen seudullisen toimintamallin kehittämisen kannalta. Tulevan kunta- ja palvelurakennemuutoksen odottaminen kunnissa on näkynyt osaltaan suurena vaihtuvuutena myös hankkeen yhteistyöverkostoissa, eikä kaikkiin seutukunnan kuntiin ole pystytty toimivaa yhteistyösuhdetta rakentamaan. Vielä hankkeen päättyessäkään 91 000 asukkaan suur-Hämeenlinnaksi yhdistyvien kuntien osalta ei tunnu olevan täyttä tietoisuutta esimerkiksi siitä, miten toimenkuvat ja palvelut sijoitetaan uudessa

kuntarakenteessa. Näin ollen on mahdotonta esittää yksiselitteistä mallinnusta siitä, miten alueellinen osallistuminen alkoholilupien käsittelyyn tulisi vuoden 2009 alusta lähtien järjestää. Joka tapauksessa selvää on, että alueellisia alkoholielinkeinoyhteistyöstä kiinnostuneita ehkäisevän päihdetyön toimijoita tarvitaan jatkossakin alueellisen tiedon koordinoijiksi. Alueellisten toimijoiden panos on merkittävää esimerkiksi pyrittäessä vaikuttamaan siihen, että kuntalaisten mahdollisesti jakama 'hiljainen tieto' vaikkapa alkoholin välittämistapauksista tai selvästi päihtyneille anniskelusta välittyisi aina ehdottomasti ja nopeasti alkoholiviranomaisen tietoon. Tällaisten alueellisten toimijoiden rekrytointi jää hankkeen päättyessä seudullisen ehkäisevän päihdetyön tiimin jatkoasteeksi.

Kaikki edellä kuvattu yhteen vetäen hankkeessa kehitellyn mallinnuksen soveltamista voi suositella kokeiltavaksi myös muilla seuduilla. Jo hankkeen aikana erityisesti Jyväskylän seudulla on hyödynnetty hankkeen kokemuksia paikallisvaikuttamisen mahdollisuuksista alkoholihallinnossa. Jotta mallinnusta tai sen osa-alueita voisivat jatkossa kokeilla muutkin seutukunnat tai kuntayhtymät, hankkeen tuloksien ja kokemusten laaja-alainen välittäminen on tärkeää. Käsillä olevaa raporttia tullaankin välittämään sekä painetussa että sähköisessä muodossa mahdollisimman laaja-alaisesti. Raportti jää kaikkien halukkaiden ladattavaksi myös Hämeenlinnan a-klinikkatoimen internetsivuilta.

LÄHTEET

Alkoholilaki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143>

Mellin, Nina; Jouni Vihmo ja Esa Österberg (2006): Alkoholihaittojen yhteiskunnalliset kustannukset Suomessa vuonna 2003. Stakesin raportteja 10/2006. (http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/raportit/R10_2006%20verkko.pdf)

STM (2008): Alkoholiohjelma 2008-2011. (<https://rtstm.teamware.com/Resource.phx/alkoholi/index.htx>)

Stakes (2006): Laatutähteä tavoittelemassa. Ehkäisevän päihdetyön laatukriteerit. (http://neuvoa-antavat.stakes.fi/NR/rdonlyres/EC80AF22-E280-498B-A05B-B1839EA118DF/0/laatutahta_tavoittelemassa.pdf)

Stakes (2007): Ehkäisy ja hoito. Laadukkaan päihdetyön kokonaisuus.

Stakes (2008a): Neuvoa-antavat (<http://neuvoa-antavat.stakes.fi/FI/index.htm>)

Stakes (2008b): SotkaNET (www.sotkanet.fi)

Österberg, Esa (2005): Alkoholin kulutuksen kasvu Suomessa vuonna 2004. Yhteiskuntapolitiikka 3/2005.

LIITTEET

LIITE I: Yhteistyöpalaverin ohjelma

Etelä-Suomen lääninhallituksen Sosiaali- ja terveystoimisto yhteistyössä Seudullisuus alkoholilupien –hankkeen kanssa järjestää

Neuvonpidon Hämeenlinnan keskusta-alueella toimiville alkoholin vähittäismyynti- ja anniskeluluvan haltijoille, tapahtumanjärjestäjille, viranomaisille, ehkäisevän päihdetyön toimijoille sekä keskustan asukkaille.

Keskustelua käydään otsikolla

”KESKUSTA-ALUEEN ALKOHOLIHAITAT MINIMIIN AMMATTILAISTEN YHTEISVOIMIN”

aika ja paikka: tiistai 4.3.2008 klo 13-16.30 Raatihuoneen valtuustosali

Iltapäivän alustava ohjelma:

13.00 Tervetuloa

Koordinaattori Mira Roine/Seudullisuus alkoholilupien -hanke

13.15 Kokemuksia edellisvuodelta

- 13.15-13.35 *Katsaus myönnettyihin tilapäisiin anniskelulupien ja terassilupien sekä kokemuksia alkoholin vähittäismyyntistä v.2007*
Ylitarkastaja Irja Haljoki/ESLH
- 13.35-13.50 *Poliisin katsaus /Komisario Kari Pitkänen*

13.50-14.00 Keskustelua

14.00 Kahvi

14.15 Katsaus alkaneen vuoden tapahtumiin

- 14.15-14.30 *Mitä tapahtuu keskustassa ensi kesänä?* Mikko Rousi/
Kaupunkikeskustayhdistys
- 14.30-14.45 *Wanajafest kesällä 2008.* Mikko Hansson/Festivaalin promoottori
- 14.45-15.00 *Miten kesätapahtumat näkyvät vähittäismyyntissä? Katsaus vähittäismyyntin omavalvontajärjestelmään.* Piia Innanen/S-Market Idänpää

15.00 Kysymyksiä ja keskustelua edellisistä aiheista

15.15 Millaisen kesän haluamme Hämeenlinnan keskusta-alueelle?

- 15.15-15.30 *Reskan terassit/ravintolapäällikkö* Pia Gardiemeister/Tawastia Bank.
- 15.30-15.45 *Hämeenlinnan kesä keskustan asukkaan silmin.* Timo Paimela/Hml:n keskikaupungin asukasyhdistys r.y.
- **15.45 Yhteistä keskustelua. Miten tästä eteenpäin?**
- *Yhteiset tavoitteet ja miten ne saavutetaan. Eri viranomaistahojen kommentit iltapäivän keskusteluun. Mitä jatkossa?*

Neuvonpidon puheenjohtajana toimii HML:n a-klinikkatoimen aluejohtaja

Matti Hämäläinen

LIITE II: Ohje tapahtumanjärjestäjille

Ohje tapahtumajärjestäjälle

Tähän oppaaseen on koottu tapahtumajärjestäjälle tärkeiden osapuolten tietoja.

Aina ei tarvita lupia

Jos olette järjestämässä tapahtumaa ravintolaan tai muuhun tilaan, jossa on pysyvä henkilökunta, mitään lupia ei tarvita. Ravintolan henkilökunta hoitaa järjestelyt. Lupia tarvitsette vasta silloin, kun tapahtuma järjestetään julkisella paikalla, johon voi osallistua kuka tahansa tai siihen myydään pääsylippuja.

Tärkeitä viranomaisia vastuualueineen

Poliisilaitos

Vastaanottaa yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia koskevia ilmoituksia ja antaa niitä koskevia määräyksiä. Poliisi myös myöntää luvat arpajaisiin ja rahankeräyksiin.

Suuremmista yleisötilaisuuksista, joissa huvialue on jotenkin rajattu ja johon tarvitaan järjestyksenvalvojia, tulee tehdä poliisille ilmoitus yleisötilaisuudesta. Järjestäjän on tehtävä ilmoitus vähintään viisi vuorokautta ennen tilaisuuden alkamista. Yleisötilaisuudesta ilmoitettaessa on oltava mukana yleisellä paikalla järjestettävää yleistä kokousta koskeva ilmoitus täytettynä. Poliisi voi vaatia tarvittaessa lisäksi muita selvityksiä, kuten esimerkiksi yleisötilaisuuden järjestämipaikan omistajan tai haltijan suostumuksen sekä muun lainsäädännön edellyttämät tilaisuuden järjestämiseen liittyvät ilmoitukset, luvat tai toimenpiteet. Poliisi voi myös vaatia selvityksen vastuuvakuutuksen ottamisesta.

Poikkeuksen edellä kuvatusta käytännöstä muodostavat yleisötilaisuudet, jotka osanottajien vähäisen määrän, tilaisuuden luonteen tai järjestämipaikan vuoksi eivät edellytetä toimia järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai sivullisille ja ympäristölle aiheutuvan haitan estämiseksi tai erityisiä liikennejärjestelyjä. Tällöin ei yleensä tarvitse tehdä varsinaista ilmoitusta, vaan riittää, että poliisille toimitetaan lista tapahtumista. Viime kädessä poliisi ratkaisee, tarvitaanko ilmoitusta.

Riippumatta siitä, tarvitseeko tilaisuudesta tehdä ilmoitus poliisille vai ei, järjestäjä vastaa kuitenkin aina yleisötilaisuuden järjestyksestä ja turvallisuudesta.

Lisätietoja:

Hämeenlinnan kihlakunnan poliisilaitos
Kasarmikatu 14
13100 Hämeenlinna
puh. (03) 65 161
fax (03) 651 6260 (poliisiasemapäivystys)
puh. (03) 651 6416 (lupakanslia)

Hämeenlinnan seudullinen ympäristötoimi

Hämeenlinnan seudullinen ympäristötoimi valvoo elintarvikelain 23/2006 ja terveydensuojelulain 763/1994 mukaista toimintaa Hattulan, Hauhon, Hämeenlinnan, Kalvolan ja Rengon alueella.

Hakemus vai ilmoitus?

Kun elintarvikkeiden myynti, valmistus tai tarjoilu kestää yli kaksi päivää tai tapahtuu useammin kuin 30 päivän välein samassa paikassa, tulee toiminnasta tehdä elintarvikelain (23/2006) 14 § mukainen hyväksymishakemus (= hyväksyminen elintarvikehuoneistoksi) sen kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle, jonka alueelle elintarvikehuoneisto aiotaan sijoittaa. Kun toiminta on tilapäistä, eli kestää enintään kaksi päivää ja tapahtuu harvemmin kuin 30 päivän välein samassa paikassa, on toiminnasta tehtävä ilmoitus kyseisen paikkakunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Elintarvikehuoneiston hyväksymishakemuksesta tehdään viranomaisen päätös, joka on maksullinen. Toimintaa ei saa aloittaa ennen kuin elintarvikehuoneisto on elintarvikevalvontaviranomaisen päätöksellä hyväksytty. Myös kunnallisen valvontasuunnitelman mukainen valvonta on maksullista.

Elintarvikevalvontaviranomainen voi antaa ohjeita, määräyksiä ja kieltoja terveysvaaran välttämiseksi hakemuksen, ilmoituksen, myyntilaitteen tarkastuksen tai omavalvontasuunnitelmassa havaittujen puutteiden perusteella.

Toimijan velvollisuus suorittaa omavalvontaa

Elintarvikelaki edellyttää, että elintarvikealan toimijan tulee laatia kirjallinen omavalvontasuunnitelma. Elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Omavalvontasuunnitelmassa toimija selvittää miten hän valvoo ja vastaa käsittelemiensä elintarvikkeiden turvallisuudesta ja laadusta.

Omavalvontasuunnitelmassa on esitettävä elintarvikkeiden turvallisuuden kannalta tärkeät vaiheet (kriittiset kohdat) elintarvikkeen valmistuksessa, käsittelyssä ja säilytyksessä sekä mainittava toimenpiteet näiden kohtien säännölliseksi valvomiseksi. Toimijan velvollisuus on noudattaa omavalvontasuunnitelmaansa kirjattuja toimintatapoja elintarvikkeiden turvallisuuden takaamiseksi. Omavalvontasuunnitelman noudattamiseen kuuluu oleellisena osana omavalvonnan kirjausten (esim. säännöllisten lämpötilakirjausten) tekeminen.

Omavalvontasuunnitelman on oltava, toiminnan luonne huomioiden, riittävä ja sitä tulee kehittää säännöllisesti tarpeen mukaan esimerkiksi toiminnan muuttuessa tai valvontaviranomaisen kehotuksesta. Omavalvontasuunnitelma on hyväksytettävä elintarvikevalvontaviranomaisella silloin, kun on kyse siirrettävän tilan hyväksymisestä tai muun säännöllisen ulkomyyntin hyväksymisen yhteydessä. Myös sellaisten elintarvikehuoneistojen, joista on tehty aiemmin terveydensuojelulain mukainen ilmoitus (ennen elintarvikelain voimaan tuloa 1.3.2006), omavalvontasuunnitelmat on hyväksyttävä.

Omavalvontasuunnitelmaa sekä siihen liittyvää kirjanpitoa ja mahdollisia omavalvontanäytetuloksia on säilytettävä myyntipisteessä ja esitettävä ne ja niihin liittyvät omavalvonnan kirjaukset elintarvikevalvontaviranomaisen niin pyytäessä.

Ulkomyyntitoiminnan olosuhdevaatimukset

Ulkomyynti ja siihen rinnastettava muu toiminta on olosuhteiltaan lähtökohtaisesti riskialttiimpaa kuin vastaava toiminta kiinteissä elintarvikehuoneistoissa. Kiinteissä elintarvikehuoneistoissa on paremmat mahdollisuudet taata hygieeniset olosuhteet elintarvikkeiden säilytykselle, käsittelylle ja myynnille (esim. lämpötilahallinta). Tästä syystä ulkotilassa tapahtuvan minkä tahansa elintarvikkeiden säilytyksen, käsittelyn ja myynnin olosuhteisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Pääsääntönä on, että mitä vaativammasta ja riskialttiimmasta elintarvikkeiden käsittelystä on kysymys, sitä tiukemmat olosuhdevaatimukset sille asetetaan.

Pakkausmerkinnät

Valmiiksi pakattuina myytävät tuotteet on varustettava ennen myyntiin asettamista elintarvikkeiden pakkausmerkinnöistä annetun kauppa ja teollisuusministeriön asetuksen (1084/2004 ja 888/2005) mukaisin merkinnöin. Pakkausmerkinnät on tehtävä pääsääntöisesti suomen sekä ruotsin kielellä. Asetuksessa on annettu joitakin helpotuksia merkintöjen tekemisestä, joita voidaan soveltaa ulkomyyntiin (esim. koti- tai maataloudessa valmistetut elintarvikkeet).

Lisätietoja pakkausmerkinnöistä saa Eviran verkkosivuilta löytyvästä pakkausmerkintäoppaasta.
http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valvonta_ ja_ yritt_ j_ t/pakkausmerkinn_ t/

Tarkempia ohjeita tilapäisestä elintarvikkeiden myynnistä, elintarvikkeiden myynnistä ulkotilassa ja siirrettävästä tilasta saa Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) internetsivuilta.
http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valvonta_ ja_ yritt_ j_ t/ulkomyynti/

Elintarvikkeet

Tarpeellisia lomakkeita löytyy ympäristötoimen internetsivuilta:
<http://www.ymparistotoimi.fi/lomakkeita.htm>

sekä

http://www.evira.fi/portal/fi/elintarvikkeet/valvonta_ ja_ yritt_ j_ t/ulkomyynti/

ja

<http://www.kaupunkikeskusta.fi/index.php?id=9034>>

Melu

Kirjallinen meluilmoitus tulee tehdä viimeistään 30 vrk ennen tapahtumasta joka jatkuu klo 22-24 tai sen jälkeen. Ilmoituksesta tehdään maksullinen päätös, jossa annetaan ehtoja tapahtuman järjestäjälle.

Meluilmoituslomake löytyy ympäristöhallinnon verkkopalvelusta

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=1437&lan=fi>

Käymälät

Elintarviketyöntekijöille on oltava erilliset yleisökäymälöistä erotetut henkilökunnan käymälät käsienspesupisteineen myyntialueella tai sen välittömässä läheisyydessä. Käsienspesupisteissä on oltava juokseva vesi sekä nestesaippuaa. Tämä koskee myös siirrettäviä tiloja.

Toiminnan luonne huomioiden, elintarvikehuoneiston käytettävissä on oltava riittävä määrä asiakaskäymälöitä, mikäli myyntipisteessä myydään tai tarjoillaan elintarvikkeita paikan päällä

nautittavaksi. Käymälätarve tulee suhteuttaa tapahtumaan samanaikaisesti osallistuvien henkilöiden lukumäärään ja tilaisuuden luonteeseen. Käymälätarve on esimerkiksi perhetapahtumissa tai kahvilateltassa oleellisesti pienempi kuin olutfestivaaleilla.

Jätehuolto

Yleisötilaisuuksien jätteiden keräyksestä on määräys ympäristötoimen alueen kuntien jätehuoltomääräyksissä.

Yleisötilaisuuden järjestäjän on huolehdittava tilaisuuden jätehuollosta.

Jätteiden keräys ja alueen siivoaminen tulee järjestää siten, ettei toiminnasta aiheudu ympäristön roskaantumista. Alueella tulee olla vähintään sekajätteen keräykseen tarkoitetut keräysvälineet. Myös jätessäkkien käyttö on sallittua. Tapahtuman luonteesta riippuen tulee myös olla keräysvälineet biojätteelle ja muille hyötyjätteille, mikäli niitä syntyy tapahtumassa tai viikossa vähintään seuraavasti:

- biojätettä vähintään 50 kg
- keräyspahvia tai -kartonkia vähintään 20 kg
- puhdasta puutavaraa vähintään 50 kg

Keräysvälineet on sijoitettava ja merkittävä tarkoituksenmukaisesti alueen laajuus ja tilaisuuden luonne huomioon ottaen. Yleisötilaisuuden jäteastioiden sijoittamisesta, hoidosta ja tyhjennyksestä on lisäksi voimassa, mitä jätehuoltomääräyksissä muualla ja/tai sen liitteessä 1 on määrätty. Suurten yleisötapahtumien (yli 10 000 henkeä) jätehuoltosuunnitelma on kuukautta ennen tilaisuutta esitettävä ympäristötoimen hyväksyttäväksi.

Ympäristötoimen kuntien jätehuoltomääräykset kokonaisuudessaan löytyvät ympäristötoimen kotisivuilta:

<http://www.ymparistotoimi.fi/Jatehuol.htm>

Lisätietoja:

Hämeenlinnan seudullinen ympäristötoimi

PL 63

13 101 Hämeenlinna

puh: (03) 6211 (vaihde)

Toimistot:

Kutalantie 5

Linnankatu 6 C 3.krs

Lääninhallitus

Tilaisuuksissa ja tapahtumissa, joissa on tarkoitus anniskella alkoholia, tulee hakea tilapäinen anniskelulupa. Hakulomakkeet löytyvät osoitteesta:

www.suomi.fi

kohdasta 'asiointi' ja lomakkeet/päihteet

Lomakkeistoon kuuluu liitteenä selvitys tilapäisen anniskelutoiminnan järjestämisestä. Anniskeluluvan hakijalla tulee olla anniskelualan hallintaoikeus sekä taloudelliset ja ammatilliset edellytykset anniskelutoimintaan.

Alkoholilain mukaan lupa voidaan jättää myöntämättä tai sitä voidaan rajoittaa, jos

- 1) anniskelulupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tai heidän käyttämiensä tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jos elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin tai nuoriin;
- 2) anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria;
- 3) anniskelupaikan sijainti on sellainen, että lääninhallituksella on saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella syytä epäillä, että anniskelutoiminnasta aiheutuu asuinympäristölle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai yhdyskunnan palveluille ja toiminnoille häiriöitä tai muita kielteisiä seurauksia.

Anniskelualueeksi ei hyväksytä urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muun niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa.

Lääninhallitus hankkii hakemuksista aina poliisin lausunnon sekä tarpeen mukaan muita lausuntoja ja selvityksiä. Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika on 1 kuukausi.

Lisätietoja:

Irja Haljoki

Ylitarkastaja

Etelä-Suomen lääninhallitus

PL 150, 13101 Hämeenlinna

irja.haljoki@eslh.intermin.fi

puh. 02051 62108

gsm 040-545 9292

fax 02051 62098

Kanta-Hämeen pelastuslaitos

Pelastuslain 9§:n 3 momentin mukaan yleisötilaisuuksiin on laadittava pelastussuunnitelma.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta, pykälät 9 ja 10 (pelastussuunnitelman sisältö)

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2003/20030787>

Tarvittavat lomakkeet löytyvät Kanta-Hämeen pelastuslaitoksen sivuilta

<http://www.pelastuslaitos.fi/>

kohdasta 'lomakkeita'.

Tapahtumatilan tulee olla hyväksytty kokoontumishuoneistokäyttöön. Mikäli tapahtuma järjestetään tilapäistiloissa, tulee huoneiston käytöstä sopia rakennusvalvonta-, pelastus-, poliisi- ja terveysturvallisuuden kanssa. Sama koskee myös ulkona järjestettäviä tilaisuuksia.

Poistumisreitit ja tilapäiset rakenteet

Poistumisreittien tulee olla riittävän väljät henkilömäärään verrattuna ja ne tulee olla asianmukaisesti opastettuja. Näyttely- tai muilla tilapäisillä rakenteilla tai somisteilla ei saa heikentää poistumisteiden käytettävyyttä tai opasteiden havaittavuutta.

Avotuli

Avotulen teko kokoontumistiloissa ja -alueilla on kielletty ilman pelastusviranomaisen lupaa.

Hälytysajoneuvot

Palo- ja sairausautoille tulee varata riittävät kulku- ja toimintatilat rakennusten tai tapahtumapaikan ympäristössä.

Ilotulitus ja pyrotekniset välineet

Ilotulituksen järjestämisestä yleisesti kaupan olevilla ilotulitteilla tulee tehdä kirjallinen ilmoitus hyvissä ajoin pelastusviranomaiselle. Tämä voi asettaa ehtoja tai rajoituksia ilotulitukselle tai kieltää sen, mikäli siitä aiheutuu vaaraa. Ammattilaisten järjestämistä ilotulitusnäytöksistä ilmoitus tehdään poliisille.

Ennen tapahtuman alkamista suoritetaan paikalla tarvittaessa ylimääräinen palotarkastus, siksi ajankohta on ilmoitettava pelastusviranomaiselle hyvissä ajoin.

Lisätietoja:

Kanta-Hämeen Pelastuslaitos

Kutalantie 1

13101 Hämeenlinna

puh. 040 551 5212 (päivystävä palomestari)

Muuta huomioitavaa

Ensiapu

Tapahtumapaikalle on varattava riittävästi ensiaputarvikkeita. Suomen Punaiselta Ristiltä voi tilata ensiapuryhmän parantamaan osanottajien ja yleisön turvallisuutta. SPR:n ensiapuryhmä arvioi tilaisuuden vaaratekijät ja tekee suunnitelman niihin varautumiseksi. SPR:n päivystysryhmä on maksullinen ja se on hyvä tilata viimeistään 2-4 viikkoa ennen tapahtumaa. SPR:n Hämeen piirissä toimii 50 ensiapuryhmää ja niissä lähes 800 vapaaehtoista. Lähimmän ryhmän yhteystiedot selviävät ao. Punaisen Ristin osaston kotisivuilta tai Hämeen piiritoimistosta.

Lisätietoja:

Suomen Punainen Risti/Hämeen piiri
Rautatienkatu 17-19
33100 TAMPERE
puh. (03) 235 5300

SPR:n Hämeenlinnan osasto:

<http://www.sprhameenpiiri.net/?sivu=osastot/yhteys&nayta=SPR%20H%C4MEENLINNA>

Vastuuvakuutus

Tapahtuman järjestävän on suositeltavaa ottaa vastuuvakuutus. Vakuutus peittää tilaisuuden järjestämisestä korvausvastuun yleisöä, toimihenkilöä tai ulkopuolista kohdanneesta henkilö- ja esinevahingosta. Vakuutus voi peittää järjestäjän vastuun mm. järjestyksenpidon, valvonnan tai muun turvallisuustoimen riittämättömyydestä sekä toimipaikan, sen rakenteiden ja laitteiden tai kalusteiden puutteellisesta kunnosta.

Lisätietoja:

Vakuutusyhtiöt

Tapahtumasta tiedottaminen

Tapahtumasta kannattaa tietysti tiedottaa seudun asukkaita. Mainokset seudun lehdissä ovat yksi hyvä tiedottamisen muoto, mutta muitakin löytyy. Esimerkiksi osoitteesta www.virpi.net löytyy seudullinen tapahtumakalenteri. Sinne saa lisättyä tiedon tapahtumasta joko kyseiseltä sivulta löytyvällä lomakkeella tai kaupungin matkailuneuvonnan kautta. Tapahtumakalenterin kautta tieto välittyy myös seudun matkailuneuvontoihin, Hämeen Sanomiin ja Kaupunkiuutisiin.

Lisäksi

Onnistuneen tapahtuman järjestämiseksi on hyvä kiinnittää huomiota myös seuraaviin asioihin:

- järjestyksenvalvontaan, tapahtuma-alueen välitöntä läheisyyttä unohtamatta!
- lainmukaiseen anniskeluun (mikäli kuuluu tapahtumaan)
- ympäristönäkökohtiin

LIITE III: Raportti verkkovaltuustokyselyn tuloksista

Verkkovaltuustokysely - Alkoholilupa-asiat

Kokonaisvastaajamäärä: 96

1. Ikä

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 3,5)

- (1.1) < 29 4,2% 4
- (1.2) 30-40 16,7% 16
- (1.3) 41-50 17,7% 17
- (1.4) 50-64 45,8% 44
- (1.5) > 65 15,6% 15

2. Sukupuoli

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 1,5)

- (2.1) Nainen 45,8% 44
- (2.2) Mies 54,2% 52

3. On hyvä, että alkoholin anniskelu ja vähittäismyynti ovat luvanvaraista toimintaa

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 1,2)

- (3.1) Täysin samaa mieltä 85,4% 82
- (3.2) Jossain määrin samaa mieltä 12,5% 12
- (3.3) En osaa sanoa 0% 0
- (3.4) Jossain määrin eri mieltä 2,1% 2
- (3.5) Täysin eri mieltä 0% 0

4. Hämeenlinnan seudulla alkoholin anniskelusta ravintoloissa / tietyissä ravintoloissa / tapahtumissa aiheutuu

ympäristölle kohtuutonta haittaa.

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 3)

- (4.1) Täysin samaa mieltä 9,4% 9
- (4.2) Jossain määrin samaa mieltä 36,5% 35
- (4.3) En osaa sanoa 15,6% 15
- (4.4) Jossain määrin eri mieltä 25% 24
- (4.5) Täysin eri mieltä 13,5% 13

5. Perustele vastauksesi väittämään 4 (Hämeenlinnan seudulla alkoholin anniskelusta ravintoloissa / tietyissä

ravintoloissa / tapahtumissa aiheutuu ympäristölle kohtuutonta haittaa.):

1. Olen muutaman kerran "pikkutunneilla" joutunut kuuntelemaan keskustassa mielestäni liiallista meiskausta. (-11128846)
2. Tapahtumat on Ok. Liian juopuneile myyntiin pitäisi puuttua enemmän. Ravintoloiden ikärajoja viikonloppuisin tulisi kohottaa. (-11129040)
3. Tapahtumissa herkemmin alkoholin vaikutuksen alaisena olevat henkilöt roskaavat ympäristöä. (-11129605)
4. Homma on hyvin kontrollissa, tapahtumat ja ravintolat osaavat tänä päivänä hoitaa ammattimaisesti tarjoilun. (-11130400)
5. Juopot mellestävät (-11131710)
6. Katumelu, tupakansavu (-11132296)
7. Alkoholin aiheuttama harkintakyvyn alenemisesta johtuen aineen vaikutuksen alaiset henkilöt aiheuttavat merkittäviä - ympäristöhaittoja (meluaminen, roskaaminen) - järjetyshäiriöitä tappelemalla ja ahdistelemalla sivullisia ravintoloissa ja julkisilla paikoilla sekä kotipiireissään Humalakäyttäytyminen edistää myös yleisesti ottaena rikollista toimintaa. (-11132530)
8. Ravintolat samoin kuin tapahtumatkin ovat yleensä asutuskeskuksissa. Siellä on hälinää muutenkin ja ihmiset, jotka asuvat asutuskeskuksissa, tietävät elämänsykkeen niissä (tosin Hämeenlinna ja sen ympäristökuntien keskukset ovat äärettömän hiljaisia paikkoja) ja ovat pääsääntöisesti itse hakeutuneet asumaan kyseisiin paikkoihin. Kohtuutonta haittaa näin ei voi esiintyä johtuen anniskelusta. Ravintoloiden terassit tuovat lisää väriä ja kaupunkimaisuutta maisemaan samoin erilaiset tapahtumat, kuten konsertit, festarit. Maaseudulla ja haja-asutusalueilla, joissa tapahtumia voi olla 1 - muutama kerta vuodessa, ne tuovat alueelle vain piristystä eikä kohtuutonta haittaa. (-11132452)
9. henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että valittajia aina löytyy (-11133734)
10. Festivaalien ja muiden vastaavien yhteydessä ei mielestäni ole menty överiksi alkoholin kanssa (-11134215)
11. ravintolan läheisyydessä asuvien ympäristö kärsii melusta, liikenteestä, ulostamisista, rähinöinnistä, humalaisten toljailuista, pelottelua tapahtuu varsinkin sulkemisaikaan. Eikä ravintolaan jonottavien joukko ole mitenkään miellyttävä ja on ympäristöön kuulumaton asia (-11134076)
12. Alkoholin anniskelu luo määrätyn ikävän leiman tilaisuuksiin, missä ollaan liikkeellä perheen kanssa (elomessut) (-11134479)

- 13.** Alkoholitarjontaa ja mainontaa on urheilukentillä, jäähallissa, urheilutapahtumissa yms. paikoissa, joissa myös lapset ja nuoret ovat mukana ja näin ollen "opettelemassa" alkoholin käyttöä. Keskikaupungilla, Reskalla ennen kaikkea, on kaljaterassi toisen vieressä. Ohikulkijat saavat sitten kuunnella humalaisten huutelua ja sopimatonta kielenkäyttöä. Kalja- ja viinapulloja rikotaan jopa uimarannoille ja lasinsirpaleita heitetään veteen, jossa sitten aina joku uimari leikkaa jalkapohjansa rikatun pullon pohjaan tai sirpaleisiin. (-11134972)
- 14.** Pitää paikkansa, että ainakin Nummen ja Jukolan bubeissa tarjoillaan alkoholia niin vahvasti humaltuneille, etteivät he tahdo tolpillaan pysyä. Ja sitten pitääkin taksien hakea nämä rehjut ovelta asti ja ajaa jalkakäytävillä. Myös esim. ELO-messut on saanut ikävän piirteen näistä kaljateltoista. Niille jotka eivät kaljaa kittaa se on ikävää viihdettä. Teltat jonnekin muualle. (-11135427)
- 15.** kysymyksiin 13 ja 14 valittu väärä kysymystyyppi! Vastajat olisivat varmasti halunneet valita useamman vaihtoehdon :-) (-11136007)
- 16.** haitta on mielestäni hyvin vähäistä - ainakin henkilökohtaisesti ajatellen (-11137137)
- 17.** Myyjä on vastuussa siitä, että päihtyneelle tai alaikäiselle ei myydä alkoholia. Kannatan mietojen alkoholijuomien (alkoholipit. < 20 %)myyntiluvan myöntämistä päivittäistavarakauppoihin. Haittoja poistetaan valistamalla, ei rajoittamalla. (-11137257)
- 18.** Normaalioloissa ei tietenkään aiheudu ja yksittäiset erillistapahtumat ajoituvat kesälle ja yleensä yhteen, korkeintaan kahteen iltaan kerrallaan. Nehän ovat pelkästään myönteisiä tapahtumia ja kesän piristykksiä. (-11137814)
- 19.** Aika maltillista ja vaatimatonta on Hämeenlinnan ravintolaelämä verrattuna muihin kaupunkeihin taikka entisaikoihin. Annetaan ihmisten pitää edes sirkushuvinsa. (-11138733)
- 20.** Jos asuisi vieressä, saattaisi häiriintyäkin. Liika tiukkapipoisuus veisi koko kulttuurin mennessään. (-11140272)
- 21.** Kautta linjan ollut havaittavissa (muuallakin kuin Hämeenlinnassa), että tarjoilu on löyhää ja sillä juomakunnolla ei ole niin väliä. Kesätapahtumat yms. todella hyvin järjestetty alkoholitarjoilun osalta, ei aiheudu niistä suurempaa häiriötä. (-11144129)
- 22.** Linnan puiston Wanaja-festival-tapahtuma aiehuttaa alueen sulkemisen muulta käytöltä ja melu ja epäsiisteys aiheuttavat joka vuosi häiriötä naapurustossa asuville. (-11145809)
- 23.** Kaljatelta kesäisissä ulkoilmatapahtumissa ei läheskään aina ole tarpeellinen. Kesällä Hämeenlinnan torille saatiin "elämää" mukamas vasta kun oli kaljanmyyntiä. (-11146186)
- 24.** Messutapahtumissa ei tulisi olla "kaljateltaa" joka kulmassa. Tarkemmin pitäisi miettiä tapahtuman luonne mihin anniskelu oikeus annetaan. (-11147830)
- 25.** Haittaa aiheutuu mutta ihmisten tahto siitä että tapahtumia järjestetään toteutuu, eli kokonaisuus on kuitenkin positiivinen. (-11154436)
- 26.** En näe, että alkoholin anniskelu on ainoa syy haittoihin. Jos anniskelu ei tapahdu määräysten mukaan, anniskelu on lopetettava ja siihen on puututtava. Kaikissa tilaisuuksissa ei myöskään tarvitse olla alkoholia tarjolla, ja haittoja voi aiheutua ilman alkoholiakin. (-11156531)
- 27.** Kokemukseni alkoholianniskelusta on vähäinen ja sekin uosikymmenten takaa. Uskoisin että siitä ei ole kovaa haittaa, jos tarjoilu tapahtuu sisätiloissa. Sensijaan uskon, että ns. terassitarjoilut häiritsevät monin tavoin. Itse en ole kokenut mitään haittaa, mutta en haluaisi asua minkään esim. anniskeluterassin naapuruudessa. (-11160877)
- 28.** Omakohtaista kokemusta ei ole, sillä asun ns. rauhallisessa osassa kaupunkia. Lehtien yleisöosastokirjoitusten mukaan rauhattomuutta esiintyy paikoin. (-11161725)
- 29.** Asuintaloihin ei saa sijoittaa juottoloita ! Vanhemmat asukkaat pelkäävät liikkua omaan asuntoonsa ! Humalaiset aggressiiviset kuseskelijat kotiovelle ! Festarit ulkopuolelle keskusta-alueen ! Rikotut AsOy:n lasiovet ja vessoina pihaalueet ! Vessoja vast. keskustaan ja riittävästi tilaisuuksiin ! (-11164072)
- 30.** iltaisin kovin reunsaasti joskus "räyhäävä" väkeä kadulla (-11165590)
- 31.** Ravintoloiden omavalvonta ei toimi, asiakkaat anniskellaan liian humalaan. Kansalaiset, asuakasyhdistykset, taloyhtiöt ym liian passiivisia ottamaan yhteyttä valvoviin viranomaisiin, lääninhallitukseen ja poliisiin. Vain marmatetaan. Kai asia on niin, että Mooses on Mooses ja business on business. (-11166339)
- 32.** Jos kyseessä on ns. parempi paikka, häiriötä ei ole. Nuorison suosimien ravintoloiden ulkopuolilla haitta näkyy oksentelu- ja pissajälkinä. 31.10 oli Sib. kadulla aamulla iso näyteikkuna rikki. Ennen iltaa pohjien otto näkyy lisääntyvinä lasinsiruina ja kaljapakkauksien jälkinä. (-11166758)
- 33.** Mielestäni hämeenlinnalaisissa ravintoloissa valvonta on hyvää ja ulkopuolisille ei aiheudu niistä haittoja. (-11168765)
- 34.** Ravintoloiden terassit/ulkotilat ovat sellaisia, että niistä kantautuu esim vesistöjen rannoilla hyvinkin kauas ääniä. Myös "myöhäiset kulkijat" meluavat ravintolosta tullessaan ja särkevät ulkopuolisten omaisuutta erityisesti keskustassa. (-11175049)
- 35.** on totta, että tietyissä "kansanjuhlissa" kaupungin keskustassa sattuu ja tapahtuu, myös sellaista, minkä ehkä jotkut kokevat hyvinkin suurena asiana. itse keskustan asukkinä en koe näin. ei keskustaa tarvitse hiljentää kaikesta toiminnasta! haitta ei ole kohtuuton. (-11176991)
- 36.** On joitakin ravintoloita, joista aiheutunee jopa kohtutonta haittaa. Tupakointi ulkona varmasti lisää haittoja ainakin tupakansavun osalta. (-11177233)
- 37.** Toki tapahtumista aiheutuu haittojakin - mutta ilman tapahtumia kaupunki näivetty. Joustoa puolin ja toisin! (-11177259)
- 38.** Urheilutapahtumissa. urheilu on niin herkkä laji saamaan eripuraa ilman alkoholiakin ja tapahtumissa on lapsiakin mukana joten ei sovi minun mielestäni sinne ollenkaan. (-11178568)

- 39.** Päiväaikaan ulkona pidettävissä yleisötilaisuuksissa alkoholitarjonta, järjestksen valvontaa ei ole järjestetty, lisää levottomuutta, epäsiisteyttä ja lapsiperheiden vastenmielisyyttä/epäviihtyvyyttä. Iltatilaisuuksien melu-, ja roskaamissaasteita tulisi vähentää ja aitojen ulkopuolella olevien örveltäjien valvontaa viranomaisvoimin lisätä. (-11178810)
- 40.** Kusiskelu nurkkiin lisääntyy kesätapahtumien yhteydessä, myös kesäterassit kuormittavat samoin lähiseudun talojen pihvoja. (-11179756)
- 41.** Haitta ei niinkään liity anniskeluun, vaan ihmisten sivistymättömyyden itsekäiseen käyttäytymiseen. Tarpeitten tekeminen pitkin porttikäytäviä ja pihvoja, roskaaminen, meluaminen ja muiden ihmisten ahdistelu tuntuu olevan maan tapa. Humalatilaa tunnutaan pitävän lieventävänä asianhaarana, joka oikeuttaa vaikka minkälaiseen sivistysvaltiolla tuntemattomaan käyttäytymiseen. (-11180073)
- 42.** En ole kuullut, että anniskelusta ravintoloissa aiheutuisi erityistä tai kohtuutonta haittaa, vaikka toki aivan ravintoloiden vieressä asuvat voivat olla toista mieltä. Enemmän alkoholihaittoja (ja etenkin muita haittoja, jotka eivät riipu alkoholista, kuten erittäin laajalle leviävää ja vuosi vuodelta kovenevaa musiikkimelua)saattaa koitua anniskelusta isoissa ulkoilmatapahtumissa. En silti kannata tiukkoja anniskelurajoja, sillä mahdollisuus nauttia alkoholia kuuluu nykypäivään, ja suomalaistenkin on opittava siinä tavoille. (-11183278)
- 43.** Ravintola illan jälkeen - melu - roskaaminen, kuseskelu - riitelyt ja tappelut (-11183901)
- 44.** Osa nuorisosta ryppää juhlissaan häiriöitä aiheuttaen. (-11184132)
- 45.** En ole haittaa havainnut, mutta varmasti esimerkiksi häiriköivästä asiakkaasta löytyy. Alkon kulman juopporemmi häiriköi kuitenkin enemmän rahaa pummatessaan. (-11185660)
- 46.** rantacasino yms paikat lähellä asuntoja häiritsevät läpi yön varsinkin kesällä jolloin ikkunoita on pidettävä auki huonon ilmaston takia, kirkkopuiston anniskelupaikkaa en hyväksy ollenkaan, sekä raatihuoneenkadulla, että hallituskadulla on riittävästi juottoloita. Kirkkopuiston penkeille ei voi kesäaikaan mennä istumaan mihinkään aikaan päivästä kaljan juojien vuoksi. (-11199117)
- 47.** Anniskelu ravintoloissa on kuitenkin kontrolloidumpaa kuin muualla: kotona, puistoissa, yleisillä alueilla jne. Haitta ei luultavasti ole kohtuutonta. Tapahtumissa anniskelu saattaa olla väljempää ja aiheuttaa esim. roskaamista. Riippuu tapahtuman järjestelyistä. (-11200306)
- 48.** Asun keskustasta sivussa, joten en osaa sanoa keskustan ravintoloista ja niiden aiheuttamista häiriöistä mitään. Mutta jostain syystä aina kaikki häiriöt menevät järjestettyjen tapahtumien piikkiin. (puistokonsertit esim) Jotenkin olen käsityksessä, että näitä ainaisia rutisijoita on vain tietty aktiivinen asukasryhmä. Ja se mielestäni kuvaa vain tämän ryhmän ahdasmielisyyttä. (-11200324)
- 49.** Lehdistä voi lukea aiheutuneista järjestyshäiriöistä, ja useimmat niistä ovat tapahtuneet ravintoloiden läheisyydessä etenkin niiden sulkemisaikaan. (-11205029)
- 50.** Varsinkin kesäaikaan aamuöinen melu. Itse en asu kaupungissa enää, mutta monia se häiritsee. Porttikongit, niitä käytetään käymälöinä, autoja hajotetaan kadunvarsilla, tupakansavu leijuu parvekkeille, ihmisten riidat kaikuvat joka asuntoon. Mielestäni ravintolat voisivat siirtyä vanhaan aikaan eli tarjoilu loppuisi klo 01.30. Näin rauhoitettaisiin aamuöinen metakka ja ihmiset lähtisivät aikaisemmin ravintolaankin. Tästä hyötyisivät myös taksitkin, koska loppuyön ryysis jäisi pois. (-11229960)
- 51.** Lupien myöntäminen ja valvonta on asian mukaisesti hoidettu. Tilapäisesti haittaa saattaa aiheutua, mutta tapahtuahan kolareitakin vaikka säännöt ovat olemassa. (-11250933)
- 52.** On selvää, että kaupungeissa on ravintoloita, ja järjestetään tapahtumia, joissa anniskellaan alkoholia. Alkoholin anniskelu lisää varmasti osaltaan ympäristölle aiheutuvaa häiriötä, mutta on vaikea määrittellä milloin aiheutunut haitta johtuu nimenomaan anniskelusta, ja toisaalta, milloin haitta on kohtuutonta, milloin taas se on hyväksyttävää ja normaaliin kaupunkielämään kuuluvaa. Mielestäni varsinaisia ongelmakohteita ei Hämeenlinnassa alkoholin anniskelun suhteen ole. Pitää muistaa, että monissa ravintoloissa ja tapahtumissa alkoholin anniskelu on jopa elinehto. Häiriökäyttäytymisen valvontaa voidaan näissäkin toki lisätä. (-11255423)
- 53.** NS. bubit tuovat kadulle asti haittaa ja turhaa meteliä. Anniskelu tuntuu olevan löysää tasoa ei välitetä toisen humalatilasta . Toisaalta toinen juopuu helpommin kuin toinen jokaisen pitäisi vastata itsestään. (-11262947)
- 54.** Väkivalta kaduilla ja kapakoissa (-11268870)
- 55.** On paljon nuoria ja vanhempiakin ihmisiä jotka ei osaa hallita alkoholin käyttöä. (-11273800)
- 56.** Ajoittain melu ja yhpäristössä meuhaaminen aiheuttaa varmaankin lähellä asuville haittaa. Itselläni on rauhallinen asuinympäristö sen suhteen. (-11281669)
- 57.** En ole huomannut, että olisi erityisiä haittoja. Mielestäni tapahtumissa voi hyvin olla, suorastaan pitää olla anniskelua. Ainakaan omalla Hämeentien tuntumassa ei ravintoloiden anniskelusta ole harmia. Koska tuolla alapuolella ei ole tilaa kommentoida itse lupajärjestelmää teen sen tässä: On ihan sanonko mistä, että jotkin alkoholiluvat ovat vielä lääninhallituksen toimialaa. Sen pitäisi olla kunnan toimialaa. Esimerkiksi jonkin yrittäjien ja perusturvan yhteisen työryhmän. Pois tsaarinaikainen byrokratia, mutta kuitenkin jonkinlaista säätelyä tarvitaan. (-11292093)
- 58.** lähistöjen pubit aiheuttavat esim. ostoskeskusten ympärille (kuten Jukolassa) humalaisia öykkäreitä ja nuorisjoukkoja, jotka häiriköivät, ei uskallaltapimeällä siinä lähistöllä ulkoilla (-11313616)
- 59.** Mahdollinen haitta on lyhytaikainen ja ohimenevä yleensä kesäisin. En tosin käy iltaravintoloissa. (-11325256)
- 60.** Yöaikaan tapahtuva kaupunkiralli ja möykkääminen julkisilla paikoilla (-11328945)
- 61.** On paikkoja, joissa mm. alaikäisiä joskus tapaa. (-11347788)
- 62.** Ei anniskelu sinänsä aiheuta haittaa, sitä voi tulla jos joku ei tiedä rajaansa tai osaa muuten käyttäytyä. Se on taas asia joka on yksilön vastuulla (-11371525)
- 63.** Hämeen Sanomista olen lukenut ydinkeskustan asukkaiden kärsivän levottomuudesta yö aikaan ravintola asiakkaiden tai puistoissa olleiden humalaisten vuoksi. Henkilökohtaisesti en osaa sanoa. Asun ulkopuolella, enkä juuri käy ravintoloissa. (-11374502)
- 64.** Koska liikun kaupungilla pääasiallisesti päivällä en ole havainnut alkoholin anniskelusta johtuvia häiriöitä

kaupunkikuvassa. Eihän meillä muutenkaan ole juuri tällaisia häiriöitä verrattuna moneen muuhun kaupunkiin esim. pääkaupunkiseutu. (-11385184)

65. Lähiökakapokiden kesäterassit, mm. Jukola jotka ovat keskellä kulkuväylää, ja jossa liikkuu paljon lapsia, ovat huonona esimerkkinä nuorisolle, kun kaljan kittaat huutelevat ohikulkijoille omia "hauskuuksiaan". (-11386631)

66. Ravintola-asiakkaiden remuista käyttäytymistä myöhään, ei kuitenkaan päivällä. (-11388025)

67. Suurten huvitilaisuuksien yhteydessä järjestetty alkoholin myynti aiheuttaa lähiympäristöön tilaisuuksien aikana ja päätyttyä järjestyshäiriöitä ja meluhaittaa mm. Elomessut ja Wanaja Festival. Asuinrakennusten välittömässä läheisyydessä olevien anniskeluravintoloiden kesäterassit aiheuttavat meluhaittaa. Lisäksi joissain anniskeluravintoloissa

myydään alkoholia liian päihtyneille. (-11388745)

68. Kotikunnassani Hauholla järjestettiin aikaisemmin ns. Sikajuhlia kesäisin veneilijöille. Tavoitteena oli kerätä juhlijoiden rahat olutteltassa, järjestystä pidettiin hätistämällä juopuneet naapuruston pihoihin oksentamaan ja ulostamaan. Tarvittiin useampi yhteydenotto poliisiin ennen kuin tästä vitsauksesta päästiin eroon. Lehtitietojen mukaan

Janakkalassa ainakin pidetään yhä samantapaisia "juhlia", rahastajat ovat tyytyväisiä ja onnettomat naapurit saavat siivota jäljet. Mielestäni järjestyksenpito ja siivoaminen kuuluu pelkästään järjestäjille, ei niille jotka sattuvat paikalla asumaan. Jos ei siivoaminen maita, parempi että kaljateltat jätetään pystyttämättä. Ravintoloissa kuvittelisin anniskelun

olevan paremmin hoidossa. (-11391206)

69. Ongelma ei ole Hämeenlinnan, vaan valtakunnallinen. Alkoholimyynti lähes jokaisen tapahtuman yhteydessä tuo mukanaan häiriköintiä, esim. urheilu ja alkoholi eivät sovi yhteen. Nimenomaan Hämeenlinnan ravintoloista ei ole henkilökohtaista kokemusta. (-11391774)

70. Alkoholin anniskeluun ja etenkin sen nauttimiseen liittyy mielestäni aina haittaa ja lieveilmiöitä jossain määrin. Kyseisen aineen käyttö on suomalaisessa kulttuurissa ja erilaisissa tapahtumissa mielestäni ehdottomasti riistätynyt käsistä ja sen anniskelu 'kuuluu' lähes jokaiseen vähänkin isompaan tapahtumaan. Anniskelu ja sitä myöten

käyttö pitäisi saada hallintaan paremmin ja vähenemään!! (-11392350)

71. Joissakin ravintoloissa tarjoillaan päihtyneille rajattomasti, josta aiheutuu muulle asiakaskunnalle ja henkilökunnalle

uhkaavia ja pelottavia tilanteita. Tilaisuuksissa liian päihtyneet ihmiset saattavat horjauttaa korkeista katsomoista ja alempana istuvat katsojat voivat jäädä horjautaneen alle. (-11414479)

72. Eiköhän alkoholinmyynnistä aiheudu haittaa jonkin verran joka paikassa missä sitä myydään. Viina on vain viisasten

juoma mutta harvoin sitä viisaat juo... (-11418967)

6. Alkoholin anniskelu ns. jatkoajalla klo 03.30 saakka on perusteltua.

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 3,5)

(6.1) **Täysin samaa mieltä 8,3%** 8

(6.2) **Jossain määrin samaa mieltä 28,1%** 27

(6.3) **En osaa sanoa 3,1%** 3

(6.4) **Jossain määrin eri mieltä 27,1%** 26

(6.5) **Täysin eri mieltä 33,3%** 32

7. Olen kuullut Hämeenlinnan seudun seutukokeilulaista alkoholihallintoa koskien?

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 1,6)

(7.1) **Kyllä 37,5%** 36

(7.2) **Ei 62,5%** 60

8. Olisiko tämänkaltainen menettely mielestäsi jatkossa tarpeellinen?

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 1,2)

(8.1) **Kyllä 81,3%** 78

(8.2) **Ei 12,5%** 12

(8.3) **En osaa sanoa 6,3%** 6

9. Yrittäjän tulee voida itse päättää, onko hänen suunnittelemansa alkoholin myynti- tai anniskelupaikka sijainniltaan asianmukainen.

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 3,8)

(9.1) **Täysin samaa mieltä 4,2%** 4

(9.2) **Jossain määrin samaa mieltä 17,7%** 17

(9.3) **En osaa sanoa 1%** 1

(9.4) **Jossain määrin eri mieltä 43,8%** 42

(9.5) **Täysin eri mieltä 33,3%** 32

10. Asuinalueen asukkaiden tulee voida vaikuttaa siihen, harjoitetaanko alueella yritystoimintaa, johon sisältyy

alkoholin myyntiä tai anniskelua.

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 2,1)

(10.1) **Täysin samaa mieltä 31,3%** 30

(10.2) **Jossain määrin samaa mieltä 46,9%** 45

(10.3) **En osaa sanoa 5,2%** 5

(10.4) **Jossain määrin eri mieltä 13,5%** 13

(10.5) **Täysin eri mieltä 3,1%** 3

11. On tarkoituksenmukaista pyrkiä vaikuttamaan siihen, missä alkoholia voidaan myydä tai anniskella.

Kysymykseen vastanneet: 95 (ka: 1,7)

- (11.1) Täysin samaa mieltä **54,7%** 52
- (11.2) Jossain määrin samaa mieltä **33,7%** 32
- (11.3) En osaa sanoa **1,1%** 1
- (11.4) Jossain määrin eri mieltä **9,5%** 9
- (11.5) Täysin eri mieltä **1,1%** 1

12. Alaikäisen on helppo ostaa alkoholia Hämeenlinnan seudun vähittäismyyntiliikkeistä.

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 2,6)

- (12.1) Täysin samaa mieltä **15,6%** 15
- (12.2) Jossain määrin samaa mieltä **30,2%** 29
- (12.3) En osaa sanoa **41,7%** 40
- (12.4) Jossain määrin eri mieltä **8,3%** 8
- (12.5) Täysin eri mieltä **4,2%** 4

13. Mitä itse tekisin, jos näkisin alkoholia myytävän alaikäiselle tai alaikäiseltä vaikuttavalle henkilölle?

Kysymykseen vastanneet: 96 (ka: 3,5)

(13.1) **a. Ottaisin asian puheeksi myyjän/kauppiaan kanssa.**
57,3% 55

(13.2) **b. Ottaisin asian puheeksi nuoren itsensä kanssa.**
2,1% 2

(13.3) **c. Ottaisin asian johdosta yhteyttä poliisiin.**
8,3% 8

(13.4) **d. Ottaisin asian johdosta yhteyttä lääninhallitukseen.**
3,1% 3

(13.5) **e. Ottaisin asian johdosta yhteyttä sosiaalityöntekijään.**
1% 1

(13.6) **f. Ottaisin asian johdosta yhteyttä muuhun kunnan viranhaltijaan, kehen?**
0% 0

(13.7) **g. Ottaisin yhteyttä Hämeenlinnan A-klinikkatoimeen.**
1% 1

(13.8) **h. kirjoittaisin havaintoni Seudullisuus alkoholilupiin -hankkeen palautesivustolle (www.aklinikka.fi/hameenlinna/hankkeet/kysymykset), josta viesti välitetään eteenpäin asianosaisille tahoille.**
7,3% 7

(13.9) **i. En tekisi mitään, miksi?** **13,5%** 13

(13.10) **j. Tekisin jotain muuta, mitä?** **5,2%** 5

Kysymys [13.9] (Mitä itse tekisin, jos näkisin alkoholia myytävän alaikäiselle tai alaikäiseltä vaikuttavalle henkilölle?.

i. En tekisi mitään, miksi?)

1. Välttelen ongelmia (-11131710)

2. ei ole minun asiani (-11133734)

3. jos ei ole omia tai läheisten alaikäisistä kyse, en tee mitään, ei kuulu minulle (-11134076)

4. Luotan, että myyjä on tarkistanut ostajan iän (-11137257)

5. "ei kuulu mulle" (-11137814)

6. tarpeeksi omia huolia (-11145809)

7. Ei ole tapana puuttua toisten ihmisten asioihin. Ehkä voisin silti katsoa paheksuvasti sekä myyjää että ostajaa. Uskon, että

useimmat ihmiset toimi(si)vat juuri näin. (-11148333)

8. Jos jotain ei voi ostaa, sitä hankitaan muilla keinoilla. (-11154436)

9. Haista V, oli vastaus ! (-11164072)

10. turha vaiva (-11199117)

11. alkoholilain noudattaminen valvonta kuuluu alkoholi valvonta viranomaisille. (-11200324)

12. en viitsi/ kehtaa/ ei kuulu minulle (-11255423)

13. En halua puuttua liiaksi ympäristön ongelmiin ikävyyksien välttämiseksi. (-11268870)

14. En sekaannu mielelläni muiden asioihin. (-11388025)

Kysymys [13.10] (Mitä itse tekisin, jos näkisin alkoholia myytävän alaikäiselle tai alaikäiseltä vaikuttavalle henkilölle?.

j.

Tekisin jotain muuta, mitä?)

1. Myyjältä/kauppiaalta saamastani (kohta a.) palautteesta riippuisi jäisikö asia kohdaltani siihen vai ottaisinko yhteyttä poliisiin. (-11129165)
  2. Ottaisn ensiksi asian puheeksi myyjän kanssa. Mikäli tulisin siihen tulokseen, että keskustelumme seurauksena tilanne korjautuisi, jättäisin asian sikseen. Mikäli keskustelu ei johtaisi tilanteen korjaamiseen, saattaisin inostua kirjoittamaan kohdassa h mainittuun osoitteeseen. (-11133295)
  3. sähköistä palautetta suoraan liikkeeseen (-11144129)
  4. Tilanteen räikeys määrittää miten reagoin. Periaatteessa inhoan ilmiäntoja, mutta äärikeinona kauppiaiden valvonnassa voisi olla "ilmiänto" nettipalvelu. (vrt huume puhelin) (-11185660)
  5. Jos puhuminen nuoren kanssa ei auta, kertoisin esim. kassalle. (-11281669)
- Kysymys [13.6] (Mitä itse tekisin, jos näkisn alkoholia myytävän alaikäiselle tai alaikäiseltä vaikuttavalle henkilölle?
f. Ottaisn asian johdosta yhteyttä muuhun kunnan viranhaltijaan, kehen?)
1. Ei vastauksia

14. Mitkä ovat sellaisia paikkoja, joissa tai joiden läheisyydessä alkoholin myymistä tai anniskelua pitäisi harkita tarkkaan?

Kysymykseen vastanneet: 94 (ka: 4)

(14.1) **a. Koulut ja päiväkodit 37,2%** 35

(14.2) **b. Vanhainkodit, toimintakeskukset**

0% 0

(14.3) **c. Nuorisotilat, harrastuspaikat 18,1%** 17

(14.4) **d. Päihteidenkäyttäjien**

kuntoutusyksiköt,

katkaisuhoidopaikat ja vastaavat

7,4% 7

(14.5) **e. Liikuntatilat,**

urheilutapahtumat

6,4% 6

(14.6) **f. Kulttuuritilat, -tapahtumat**

(teatteriesitykset, konsertit)

0% 0

(14.7) **g. Perheille suunnatut**

tapahtumat (lastenkonsertit,

huvipuistot, markkinat)

11,7% 11

(14.8) **h. Kirkot, seurakunnan tilat 6,4%** 6

(14.9) **i. Muut, mitkä? 12,8%** 12

Kysymys [14.9] (Mitkä ovat sellaisia paikkoja, joissa tai joiden läheisyydessä alkoholin myymistä tai anniskelua pitäisi harkita

tarkkaan?. i. Muut, mitkä?)

1. kaikki ylläolevat (-11128846)

2. VIKA: vain 1 valinta mahdollinen tässä kohdassa (-11131710)

3. Koska monivalinta ei ollut mahdollinen, anna tässä vastaukseni. Kohdat d, e, f, g, h, (-11132530)

4. Koska taulukkoon voi merkitä vain yhden pallukan, tässä ovat toivomani paikat: a, c, e ja g (-11133295)

5. kysymys väärin laadittu tai ei toimi kuin yksi valinta valitsisin a,c,e,g ja asuinalueet (-11134076)

6. vastaus myös kohtiin d,g (-11135427)

7. a,c,d, (-11137137)

8. Kysymys monikossa, mutta vain yhden voi ruksata? (-11140272)

9. myös kohdat g. ja e. (-11147830)

10. Olisin valinnut lähes kaikki näistä, jos se olisi ollut teknisesti mahdollista. (-11148333)

11. Miksi ei voinut valita kuin yhden vaihtoehdon?? (-11180073)

12. Em. kohteista a, b, c, d ja h (-11183901)

13. Liikakäyttöä ei pidä sallia missään. (-11185660)

14. asuin alueet (-11199117)

15. Kaikki edellämäinitut, mutta en saannut laitettua palkukan kun vain yhteen vaihtoehtoon (-11268870)

16. Yleensä julkiset rajaamattomat paikat joissa ei ole valvontaa (-11273800)

17. Myös kohdat: c, d, h (-11281669)

18. a.c.e.g. (-11325256)

19. a, c, g. Välillä ehkä myös muut tilaisuudet, joiden kanssa alkoholin myyminen/anniskelu riitelee. (-11347788)

20. a,c,d (-11373509)

21. a, c, d, e, g kaikki (-11391206)

22. kaikki muut kohdat paitsi b) (-11392350)

**23. Seudullinen
PÄIHDEFOORUMI**
aiheena

**KOKEMUKSIA ALKOHOLIN
ANNISKELUSTA HÄMEENLINNASSA**

**MISSÄ RAVINTOLATOIMINTAA SAA HARJOITTA?
KUULUVATKO KESÄFESTARIT KAUPUNKIKUVAAN?**

Ajankohta: Tiistai 23.10.2007 klo 17.30 – 19.30

Paikka: HML:n Raatihuoneen valtuustosali

Asialista:

- 1. Foorumin avaus** **klo 17.30**
foorumin puheenjohtaja Ulla Pullola
- 2. Lainsäätäjän määrittelemät pelisäännöt** **klo 17.35**
ylitarkastaja Irja Haljoki Etelä-Suomen lääninhallitus
- 3. Kokemuksia alkoholitarjoilusta kesäterasseilta ja festivaalitapahtumista Hämeenlinnassa** **klo 17.55**
Timo Paimela, HML:n keskikaupungin asukasyhdistys r.y.
Timo Tuomola, HML:n kaupunki
Mika Partanen, Olutravintola Birger
Mikko Hansson, Wanajafestival
Jussi Lahti, seurakunta
Reijo Pekarila, Poliisi
Pertti Saloranta, HML:n keskikaupungin asukasyhdistys r.y.
- 4. Keskustelu ja kysymyksiä edellisistä aiheista** **klo 18.55**
- 5. Vuoden alkoholipoliittisen teon palkitseminen**
- 6. Seuraavasta Foorumista päättäminen** **klo 19.25**
- 7. Foorumin päätös** **klo 19.30**

Muistio seudullisesta pähdefoorumista

Aika: 23.10.2007 klo 17.30-19.30

Paikka: Raatihuoneen valtuustosali

Teema: Kokemuksia alkoholin anniskelusta Hämeenlinnassa

Osanottajia: n. 40

Puheenjohtajana: Ulla Pullola

Sihteereinä: Risto Holstila, Mira Roine

1. Foorumin puheenjohtaja Ulla Pullola avasi tilaisuuden klo 17.30.

2. Ensimmäisen puheenvuoron käytti ylitarkastaja **Irja Haljoki** Etelä-Suomen lääninhallituksesta.

Haljoki puhui otsikolla 'Lainsäätäjän määrittelemät pelisäännöt' (esityksen pp-diat liitteessä 1). Esityksessään Haljoki keskittyi kertomaan alkoholilain keskeisestä sisällöstä ja erityisesti alkoholilupien myöntämisperusteista. Haljoki painotti myös sitä, että nykyisin kaikki alkoholiluvat myöntää lääninhallitus. Lisäksi Hämeenlinnan seudulla toistaiseksi voimassa oleva kokeilulaki velvoittaa lääninhallituksen kysymään seudun näkemystä alkoholin vähittäismyynti- tai anniskelupaikkojen sijainnin asianmukaisuudesta.

3. Kokemuksia alkoholitarjoilusta kesäterasseilta ja festivaalitapahtumista –otsikon alle oli pyydetty kommenttipuheenvuoroja useilta eri tahoilta.

Keskustelun avasi **Timo Paimela** Hämeenlinnan keskikaupungin asukasyhdistys r.y.:stä. Paimela kertoi kokemuksiaan Hämeenlinnan terasseista ja ravintoloista erityisesti edustamansa taloyhtiön (Sibeliuksenkatu 11) näkökulmasta. Puheenvuorossa pohdittiin yleisellä tasolla mm. öiseen aikaan auki olevan anniskeluravintolan sijaintiin liittyviä ongelmia. Mitä ongelmia voi seurata, kun anniskelutoimintaa harjoitetaan asuinkiinteistössä? Paimela toi keskusteluun konkreettisten esimerkkien kautta myös terrassien sijoitteluun ja keskustan siisteyteen liittyviä ongelmia. Ratkaisuksi siisteysongelmaan hän esitti julkisten wc-tilojen rakentamista torille sekä roska-astioiden lisäämistä keskustan alueella.

Kaupungin metsänhoitaja **Timo Tuomola** toi keskusteluun kaupungin näkökulman nimenomaan maanomistajan roolissa. Tuomola kertoi kaupungin huomioivan sekä ympäristövaikutukset että kaupunkikuvalliset seikat päättäessään tietyn maa-alueen vuokraamisesta esim. terassi- tai festivaalikäyttöön. Tuomola totesi myös, että esimerkiksi festivaalitapahtumissa asiat ovat yleensä hyvin hoidossa itse tapahtuma-alueella, mutta seurannaisvaikutukset ympäristöön aiheuttavat ongelmia. Puheenvuorossa nousi esiin vielä se, että mahdollisista haitoistaan huolimatta järjestetyt tapahtumat kuitenkin ovat parempi vaihtoehto kuin ohjaamaton toiminta. Suuren yleisön valvova silmä onkin hänen mukaansa paras apu yleisen järjestyksen ylläpitämisessä.

Kolmannen kommenttipuheenvuoron käytti ravintolayrittäjä **Mika Partanen**, jonka kirkkopuistoon avaama terrassiravintola Birgitta nostatti perustamisvaiheessaan alkukesästä 2007 keskustelua paikallisessa mediassa. Keskustelu lähti liikkeelle siitä, kun kirkkovaltuusto otti kielteisen kannan anniskeluluvan myöntämiseen. Partanen kertoi puheenvuorossaan pääkohdat prosessista, joka Birgitan avaamista ja erityisesti anniskeluluvan saamista edelsi. Lisäksi hän kertoi saamastaan palautteesta ensimmäisen terrassikauden jälkeen. Yrittäjän saamien viestien mukaan Birgitan tapaista

eurooppalaistyylisiä kahvilaa on Hämeenlinnan keskustaan kaivattu. Kaiken kaikkiaan palaute on ollut hyvin positiivista terrassiravintolan aloitettua toimintansa.

Myös Linnanpuistossa järjestettävä Wanajafestival puhutti hämeenlinalaisessa lehdistössä kesällä 2007. Tapahtuman tuottaja **Mikko Hansson** puhui tilaisuudessa festivaalin järjestelyihin liittyvistä haasteista sekä pyrkimyksistä kehittää tapahtumaa vuosi vuodelta toimivampaan suuntaan. Hansson kertoi tapahtumasta heille suoraan tulevan palautteen olevan lähes yksinomaan positiivista, kun taas lehdistössä kirjoitetaan enimmäkseen negatiivisista tapahtumaan liittyvistä asioista. Viesti jatkoa ajatellen olikin se, että tapahtumanjärjestäjä toivoisi ihmisten antavan myös negatiivista palautetta suoraan heille, jotta havaittuja epäkohtia voitaisiin yhdessä pyrkiä ratkaisemaan.

Nuorisopastori **Jussi Lahti** käytti Hämeenlinnan-Vanajan seurakunnan puheenvuoron. Lahti kertoi nimenomaan kirkkovaltuuston kesäisestä kannanotosta kirkkopuiston ravintolan anniskeluun. Lahti kertoi varautuneensa päihdeforumiin haastattelemalla seurakunnan työntekijöitä melko kattavasti heidän kokemuksistaan ja näkemyksistään kirkkopuiston ravintolatoiminnasta. Viesti seurakunnan suunnalta oli hänen mukaansa yksiselitteisen positiivinen.

Poliisia tilaisuudessa edusti **Reijo Pekarila**, joka kertoi lyhyesti poliisin hälytystehtävien lukumäärän kehityksestä anniskeluravintoloissa ja niiden läheisyydessä. Pekarila totesi jo Tuomolan puheenvuorossaan esiin nostaman havainnon, jonka mukaan erilaisissa tapahtumissa tapahtuma-alueen välitön läheisyys on yleensä ongelmallisin paikka. Tapahtuma-alueen välitön läheisyys kuuluu tapahtumanjärjestäjän valvontavastuulle ja poliisin viesti olikin se, että tapahtumanjärjestäjien tulisi jatkossa lisätä tapahtuma-alueiden ulkopuolista valvontaa.

Viimeisen kommenttipuheenvuoron foorumissa käytti **Pertti Saloranta**, joka edusti Hämeenlinnan keskikaupungin asukasyhdistys r.y.:tä. Saloranta toi puheenvuorossaan esiin sen, ettei ravintolatoiminta yleisesti ottaen aiheuta keskustan asukkaille niinkään suurta huolta kuin julkijuopotteleva nuoriso. Myös Saloranta toi Paimelan tavoin pohdittavaksi sen, missä ylipäättään on sopiva paikka harjoittaa ravintolatoimintaa. Lisäksi hän toivoi, että terrassien rajaukset kävelykatu Reskalla tehtäisiin niin, etteivät terrassit täyittäisi liiaksi jalankulkijoille tarkoitettua väylää.

4. Keskustelua ja kysymyksiä edellisistä aiheista

Yleisen keskustelun aluksi Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen lupapäällikkö Liisa Haimelin kertoi muutamalla sanalla STTV:n ja lääninhallitusten rooleista. Tämän jälkeen keskustelua käytiin mm. välittömän läheisyyden määrittelemisestä, Linnanpuiston läheisyydessä asuvien ihmisten kokemuksista Wanajafestivalista, tietyistä keskusta-alueen terasseista jne.

Kommenttina keskusteluun ylitarkastaja Irja Haljoki lääninhallituksesta totesi, että kansanedustajille pitäisi välittää nykyistä enemmän viestiä ihmisten kokemuksista, koska lääninhallituksen alkoholiviranomaiset toimivat luonnollisesti lupia myöntäessään lainsäädännön asettamissa puitteissa. Tästä syystä lupaviranomaisella ei ole mahdollisuutta esim. tarveharkinnan käyttöön alkoholilupia myöntäessään. Hämeenlinnan a-klinikkatoimen aluejohtaja Matti Hämäläinen puolestaan totesi uskovansa, että lainsäädäntö ajan myötä muuttuukin, mikäli paine kansalaisten taholta on riittävän voimakas. Lopulta keskustelua käytiin vielä siitä, miksi päihdekeskusteluissa usein

leimataan nimenomaan nuoriso ongelmalliseksi. Esimerkiksi työikäisten ihmisten runsaasta alkoholinkäytöstä tulisi olla yhtäläillä huolissaan.

5. Tilaisuuden päätteeksi Paikallinen alkoholipolitiikka (PAKKA) –hanke palkitsi vuoden alkoholipoliittisen teon. Palkinnon jakamisperusteena oli alkoholilain noudattaminen vähittäiskaupassa. Tiiriön kauppakeskuksessa on pystytty tavaratalojen henkilöstön yhteistyöllä vaikuttamaan siihen, etteivät alaikäiset ole onnistuneet alkoholiostosten tekemisessä. Palkinnon saivat Prisman asiakaspalvelupäällikkö Sari Kitinprami sekä vartiointiliikkeet Securitas (Citymarket) ja Linnan Vartijat (Prisma).

6. Seuraavan foorumin ajankohdaksi varattiin 29.1.2008.

7. Puheenjohtaja päätti tilaisuuden klo 19.40.

Kirjasi Mira Roine

Muistion liite. Irja Haljoen esityksen pp-diat.

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

Lainsäätäjän määrittelemät pelisäännöt

E-SLH Irja Haljoki

Seudullinen päihdefoorumi 23.10.2007

- Alkoholilaki 1 §
  - Lain tarkoituksena on alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholipitoisista aineista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

- Anniskeluluvan hakeminen
  - Luvan myöntää kirjallisesta hakemuksesta sijaintikunnan lääninhallitus
  - Lupa myönnetään toistaiseksi voimassaolevana, määräaikaisena tai tilapäisenä

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

- Anniskeluluvan myöntämisperusteet
  - Hakijalla on oltava anniskeluun vaadittava luotettavuus sekä tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset
  - Anniskelupaikan tulee soveltua ravitsemisliikekäyttöön ja täyttää niiden käytölle ravitsemisliiketarkoitukseen asetetut vaatimukset

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

- Anniskeluluvan myöntämisperusteet
  - Anniskelupaikan tulee olla yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa
  - Anniskelupaikassa tulee toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen olla riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

- Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai sitä voidaan rajoittaa, jos
  - Lupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tarkoitettujen tai heidän käyttämiensä tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jossa toiminnan on katsottu kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

- Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai sitä voidaan rajoittaa, jos
  - Lupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

- Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai sitä voidaan rajoittaa, jos
  - Anniskelupaikan sijainti on sellainen, että lupaviranomaisella on saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella syytä epäillä, että anniskelutoiminnasta aiheutuu asuinympäristölle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai yhdyskunnan palveluille häiriöitä tai muita kielteisiä seurauksia

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

- Tilapäinen anniskelulupa
  - Luvan myöntämisen edellytykset ovat samat kuin toistaiseksi tai määräajaksi myönnettävissä luvissa
  - Hakemukseen liitettävä myös selvitys tilapäisen anniskelutoiminnan järjestämisestä ja tilaisuuden ohjelma

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

- Alkoholilupahakemuksista tarpeen mukaan pyydyt lausunnot:
  - Seutukunnan seutuhallitus
  - poliisi
  - verottaja/ulosotto
  - terveystarkastaja
  - taloyhtiö/asukasyhdistys
  - paloviranomainen
  - seurakunta
  - Kaupunkikeskustayhdistys

Seudullinen Päihdefoorumi 23.10.2007

- Tilapäisten tapahtumien suunnittelu- ja palautepalaverit
  - Yhteinen suunnittelupalaveri Raatihuoneella – ohjeet nettiin
  - Elomessut
  - Wanaja Festival

Etelä-Suomen lääninhallitus

LÄNSSTYRELSEN I SÖDRA FINLANDS LÄN

LIITE V: Hankkeen arviointisuunnitelma

Seudullisuus alkoholilupiin –hankkeen arviointisuunnitelma

Alkukartoitus:

Selvitys kunkin kunnan alkoholielinkeinin tilanteesta ja mahdollisista ongelmista. Työryhmät, joissa lupa-asioita käsitellään. Alkoholin käytöstä aiheutuvat kustannukset. (Toteutetaan yhteistyössä yhdyshenkilöiden kanssa, toimitetaan lääniin)

Väliarviointi 2007/2008

Kuntien yhdyshenkilöt arvioivat vapaassa keskustelussa, miten hankkeen tavoitteet on siihen asti toteutuneet ko. kunnassa. Mietitään mahdollisten korjaustoimenpiteiden tarve.

Loppuarvio 2008

Yhdyshenkilöt arvioivat hankkeen onnistumista ja sitä, miten toteutetut uudistukset onnistutaan juurruttamaan perustoimintoihin.

Koko hankkeen ajan koordinaattori arvioi omaa työtään: raportointien yhteydessä arvio siitä, miten aikataulutetut tavoitteet saavutettu, mitä ongelmia ja kehittämisen paikkoja jne.

LIITE VI: Hankkeen toimintasuunnitelma

Seudullisuus alkoholilupiin -hankkeen toimintasuunnitelma, tilanne hankkeen päättyessä

1. PAATAVOITE: ALKOHOLILUPALAUSUNTOPROSESSIN MALLINTAMINEN			
OSATAVOITE	KEINO	PAIKALLISET TOIMET	SUUNNITELTU TOTEUTTAMIS-AIKATAULU
1.1 Yhteinen näkemys alkoholipolitiikan toteuttamisesta seudulla kehittyä	1.1.1 Selvitystyö 1.1.2 Asetetaan työryhmät	1.1.1.1 Koordinaattori perehtyy hankkeen taustamateriaaleihin, seutukokeilun aikana annettuihin lausuntoihin ja lupapäätöksiin sekä alkoholilain keskeisiin pykäliin ja niiden soveltamisohjeisiin. 1.1.1.2 Koordinaattori kartoittaa keskeiset yhteistyötahot, kuntien työryhmät ja verkostot. 1.1.2.1 Hankeessa kaksi varsinaista työryhmää 1.1.2.2 Ohjausryhmä kokoontuu 2-4 x vuodessa (15.12.2006, 1.2.2007, 25.5.2007 jne. sovitusti) 1.1.2.3 Kuntien lupa-asioiden yhdyshenkilöverkosto kokoontuu 4 x vuodessa 27.10.2006, 19.1.2007, 10.5.2007 jne. sovitusti).	syksy 2006 syksy 2006 Kokoontuvat koko hankkeen ajan. nykytila: ryhmää laajennettiin 1.2.2007 pidetyssä kokouksessa.
1.2 Verkostoituminen seudulla etenee	1.2.1 Asetettujen työryhmien/verkostojen toiminta 1.2.2 Seudulla olemassa olevien verkostojen aktivoituminen/mukaan lähteminen hankkeeseen 1.2.3 Uusia verkostoja syntyy hankkeen myötävaikutuksesta	1.2.1.1 Seudun yhteisten käytäntöjen muodostaminen alkoholilupa-asioiden käsittelyyn (Kuntien lupa-asioiden yhdyshenkilöverkosto). 1.2.2.1 Koordinaattori tuo lupa-asiat seudun kuntien moniammatillisten työryhmien keskusteluun. Mm. turvallisuus-työryhmät ja päihdefoorumit (esim. HML 30.11.2006, Lammi 7.12.2006, Janakkala 22.3.2007, Renko 28.3.2007, HML 2.5.2007, Renko 30.8.2007 jne.) Sekä seudulla jo olemassa olevissa että hankkeen myötä syntyvissä uusissa verkostoissa ideoidaan lisää paikallisia toimenpiteitä	2006-2007 nykytila: käytännöt muodostumassa. Koko hankkeen ajan, painopiste v.2007 nykytila: verkostojen aktivoiminen vielä kesken. 2007-2008 nykytila: hanke mukana Hattula-verkoston käynnistämisessä v.2007
1.3 Yhteistyö valvontaviranomaisen kanssa kehittyä	1.3.1 Valvontaviranomaiset (lääni, poliisi) mukana hankkeen verkostoissa 1.3.2 Kehitetään sähköistä tiedonvaihtoa viranomaistahojen kesken 1.3.3 Luodaan ohjeet tapahtumanjärjestäjille lupa-asioiden hoitamisen helpottamiseksi	1.3.1.1 Kuntien lupa-asioiden yhdyshenkilöt välittävät valvonnan kannalta tärkeää tietoa omalta seudultaan. 1.3.1.1.1 Kokouksissa mietitään keinoja kehittää oikea-aikaista tiedonkulkua lupalausuntoprosessissa mukana olevien viranomaistahojen kesken. 1.3.2.1 Lupaviranomaisen tekemät päätökset kunnan lupayhdyshenkilölle tiedoksi ja paikallisen seurannan tueksi. 1.3.2.2 Kuntien yhdyshenkilöiden saada tieto ko. kunnan alkoholielinkeinon toiminnassa ilmenneistä häiriöistä välitetään lupaviranomaiselle valvonnan tueksi. 1.3.3.1 Hankekoordinaattori kokoaa oppaan, yhteistyössä ao.viranomaiset sekä Kaupunkikeskusta-yhdistys r.y. (Kokous 6.3.07)	Koko hankkeen ajan nykytila: käytäntö vakiintunut osassa kunnista. kevät-kesä 2007 nykytila: kehitystä tapahtunut: mm. yhteistarkastukset poliisin.eslh:n ja terveystarkastajien kanssa, myös yhteistyön kehittäminen teknisen puolen kanssa (osallistui lupayhdyshenkilöiden kokoukseen 3.10.2007) kevät 2007 nykytila: käytäntö vakiintunut. kevät/kesä 2007 nykytila: käytäntö vakiintunut osassa kunnista. kevät 2007 nykytila: opas koottu ja toimitettu HML:n internet-sivuille.

<p>1.4. Alkoholielinkeinon ja ehkäisevän päihdetyön toimijoiden näkökulmat</p> <p>lähenevät toisiaan</p>	<p>1.4.1 Luodaan yhteistyösuhde luvanhaltijoiden ja kuntien lupayhdyshenkilöiden välille</p>	<p>1.4.1.1 Seudun alkoholielinkeinoa tiedotetaan hankkeen olemassaolosta, tavoitteista ja toimintatavoista.</p> <p>1.4.1.1.1 Koordinaattori yhdessä kuntien lupa-asioiden yhdyshenkilöiden kanssa tapaa jokaisen uutta lupaa/ lupamuutosta hakevan yrittäjän yhteisen näkökulman ja tavoitteiden löytämiseksi.</p>	<p>kevät 2007 nykytila: erillistä tiedotetta ei asian pohdinnan jälkeen päätetty toimittaa, mutta elinkeinon edustajia on tavattu säännöllisesti ja hanke on näkynyt muuten paikallisessa mediassa.</p> <p>Koko hankkeen ajan nykytila: käytäntö saatiin toimivaksi osassa kunnista, jatkossa käytäntöä ei mahdollista jatkaa</p>
<p>1.5 Kuntalaisten vastuu ehkäisevän alkoholipolitiikan toteuttamisesta</p> <p>lisääntyä ja</p> <p>kiinnostus oman asuinseudun lupa-asioiden viriää</p>	<p>1.5.1 Lisätään kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksia oman asuinseutunsa ehkäisevän alkoholipolitiikan toteuttamisessa</p> <p>1.5.2 Päätöksentekijät mukaan alkoholipoliittiseen keskusteluun</p> <p>1.5.3 Paikallisen tiedon hyödyntäminen osana lupavalvontaa ja ehkäisevän alkoholipolitiikan toteuttamista yleisemmin</p> <p>1.5.4 Hankkeen tavoitteista ja toiminnasta tiedottaminen</p>	<p>1.5.1.1 Käynnistetään yhdessä verkostojen kanssa joka kunnassa tilaisuuksia, joissa kuntalaiset voivat keskustella ajankohtaisista alkoholipoliittisista asioista ja ottaa kantaa alueen alkoholilupa-asioiden.</p> <p>1.5.1.1.1 Selvitetään mahdollisuutta kehittää sähköinen foorumi, jolla seudun asukkaat voivat kommentoida mm. anniskelupaikkojen sijaintia tai alkoholin anniskelussa ja vähittäismyynnissä ilmeneviä ongelmia/häiriöitä.</p> <p>1.5.1.1.1.1 Ideoidaan verkostoissa muita mahdollisia tapoja lisätä kuntalaisten kiinnostusta ehkäisevän alkoholipolitiikan toteuttamista kohtaan.</p> <p>1.5.2.1 Seudun kunnanvaltuustoissa esitellään hankkeen toimintaa ja tavoitteita (Seutuhallitus 14.2., Lammi 15.5., Kalvola 23.5., Hattula 28.5., Tuulos 12.6., Hauho 14.6., Renko 8.8.2007)</p> <p>1.5.3.1 Koordinaattori koostaa yhdessä kuntatoimijoiden kanssa pienimuotoisen selvityksen siitä, millainen alkoholipoliittinen tilanne seudun kunnissa on (selvitys kunkin kunnan alkoholielinkeinosta, yritysten sijainnista, ilmenneistä ongelmista jne.). Selvitys toimitetaan lupaviranomaiselle valvonnan tueksi.</p> <p>1.5.3.2 Kuntien lupayhdyshenkilöt keräävät ja analysoivat jatkuvasti tietoa alueensa anniskelupaikkojen ja vähittäismyymälöiden toiminnan valvonnassa havaituista häiriöistä ja välittävät tiedot valvontaviranomaiselle.</p> <p>1.5.4.1 Koordinaattori laatii lehdistötiedotteen ja tiedottaa erikseen seudun alkoholielinkeinoa sekä ottaa yhteyttä tarkoituksenmukaisiin lehtiin. Tieto hankkeesta ja sen tavoitteista välittyy seudulla, jolloin myös asukkaiden kiinnostus alkoholipolitiikkaa kohtaan voi lisääntyä.</p>	<p>kevät 2007 - talvi 2007/08 nykytila: koordinaattori osallistui kunnissa erilaisiin kesätahtumiin, joissa seudun asukkailla mahdollisuus keskustella myös alkoholilupa-asioista (kesä 07).</p> <p>syksy 2007- kevät 2008 nykytila: sähköinen foorumi on luotu, mutta sen näkyvyyttä ja hyödyntämistä ept-tiimin työn tukena tulee jatkossa tehostaa.</p> <p>kevät 2007 - syksy 2007 nykytila: keskusteluja on käyty, osana seudullisen ept:n kehittämistä</p> <p>kevät-kesä 2007 nykytila: valtuustojen rinnalle päätettiin ottaa ao. lautakunnat, HML:aa ja Janakkalaa lukuunottamatta kaikissa kunnissa käytiin.</p> <p>kevät-kesä 2007 nykytila: katsauksen toimittamisen sijaan kerättiin kuntakohtaista tietoa päihteidenkäytöstä.</p> <p>kesä 2007 nykytila: haasteita kuntaliitoksen lähestyessä: uusien alueellisten toimijoiden rekrytointi ept-tiimin haasteeksi.</p> <p>kevät 2007 nykytila: hanke on näkynyt seudun mediassa useampaan otteeseen (mm. Hämeen Yrityssanomien maaliskuu 2007, HäSa 8.3. ja 30.5., Kaupunki Utiset 10.3. ja 2.6., Viikkouutiset 31.5.2007).</p>

2 PÄÄTAVOITE: KOOTAAN TIETOPANKKI ALKOHOLIN VAIKUTUKSISTA SEUDULLA			
OSATAVOITE	KEINO	PAIKALLISET TOIMET	SUUNNITELTU AIKATAULU JA
2.1 Kootaan seudulta olemassa oleva tieto alkoholin käytöstä ja sen aiheuttamista haitoista ja kustannuksista	2.1.1 Selvitystyö	2.1.1.1 Koordinaattori tekee yhteenvedon olemassa olevista tiedoista (Kouluterveyskysely, Stakesin muut tilastot, HML:n seutukunnan hyvinvointitase jne.). 2.1.1.2 Koordinaattori selvittää päihdehaitoista aiheutuvat kulut Hämeenlinnan seutukunnassa ja kokoaa tiedot yhteen.	kevät 2007 nykytila: perustiedot koottu yhteen seudullisen päihdestrategiatyön yhteydessä. kesä 2007 nykytila: ks.edellä.
	2.1.2 Työryhmätyöskentely	2.1.2.1 Koordinaattori osallistuu tarkoituksenmukaisten työryhmien työskentelyyn siltä osin kuin työskentely tukee hankkeen tavoitteita (mm. Kouluterveyskyselyn tuloksien hyödyntämistä pohtiva työryhmä Hämeenlinnassa).	kevät/talvi 2007 talvi 2007/2008 nykytila: osallistuminen toteutunut suunnitellusti.
2.2 Koottu tieto saatetaan kaikkien halukkaiden saataville	2.2.1 Sähköinen tiedonvälitys	2.2.1.1 Tieto kootaan internetsivuille.	talvi 2007/2008- kevät 2008 nykytila: linkitys sotkanettiin, jatkokehittäily jää osaksi ept-sivujen kehittämistyötä.
PROSESSIN PÄÄTTYESSÄ: LUPAHALLINNON KEHITTÄMISEN KEINAIN ASUINYMPÄRISTÖLLE AIHEUTUVAT HAITAT VÄHENEVÄT, ELINKEINONHARJOITTAJIEN VASTUULLINEN TOIMINTA VARMISTUU JA ALKOHOLIN KÄYTTÖTAPOIHIN LIITTYVÄ ASENNESKUSTELU LISÄÄNTYY.			